

Regional næringsplan for Midt-Troms. 2024-2028

Gjennom samarbeid
skal vi gjøre Midt-Troms
til en av Norges mest
spennende vekstregioner

Tittel: Regional næringsplan for Midt-Troms 2024-2028

Utgitt: Desember 2023

Utgitt av: Midt-Tromsrådet

Oppdragsgiver: Midt-Tromsrådet

Kontakt: Ragnvald Storvoll

Postadresse: Tverrveien 1, 9311 Brøstadbotn

Prosjektleder/forfatter: Ragnvald Storvoll, i samarbeid med
Nina Jørgensen Nikolaisen, Nordavind Utvikling
Kjetil Blix Strokkenes, Næringshagen Midt-Troms
Elin Byberg, Næringshagen Midt-Troms

Utgitt i samarbeid med: Nordavind Utvikling AS

Innholdsfortegnelse

1. Forord	5	 4. Attraktive Midt-Troms	26
2. Bakgrunn for regional næringsplan for Midt-Troms	7	4.1. Spørreundersøkelser ungdom og unge voksne	27
2.1. Felles mål for arbeidet	7	4.2. Ungt Entreprenørskap	29
2.2. Organisering	9	4.3. Traineeprogrammet	29
2.3. Forankring	11	4.4. Kommunale- og regionale ungdomsråd	29
2.4. Metoder	12	4.5. Møt Midt-Troms	30
2.5. Kritiske suksessfaktorer – fra plan til handling	13	4.6. 24/7 –kveldsøkonomi er avgjørende for attraktivitet	30
3. Regionens ståsted	14	4.7. Felles store arrangement	32
3.1. Eksempler på resultater – Regional næringsplan, 2018-2022	14	4.8. Boligmangel	32
3.2. Folketallsutvikling i Midt-Troms	15	4.9. Attraktive sentra som motorer for utvikling	32
3.3. Befolkningsframskriving i Midt-Troms	16	4.10. Regionale tiltak attraktive Midt-Troms	33
3.4. Mange utenfor arbeidslivet	18	 5. Regionens næringsliv	36
3.5. Arbeidsmobilitet	20	5.1. De ulike bransjene	36
3.6. Felles forståelse av trusler og muligheter	20	5.2. Stor etableringslyst	38
3.7. Bærekraft / Det grønne skiftet	23	5.3. Felles utfordringer for næringslivet	40
3.8. Digitalisering	23	5.4. Regionale tiltak næringsliv	42

 6. Forsvar	44	 8. Reiseliv	63
6.1. Bolyst blant forsvarsansatte	45	8.1. Reiselivet i nord	65
6.2. Leveranser til Forsvaret	45	8.2. Utfordringene	67
6.3. Muligheter rundt fornying og modernisering av utstyr til Forsvaret	46	8.3. Bærekraftig tilrettelegging – Masterplan for reiselivet i Midt-Troms	69
6.4. Tilrettelegger for forsvarsindustrien	46	8.4. Mulighetene	69
6.5. Alliert trening og øvelser	46	8.5. Bygge styrke og samarbeid gjennom destinasjonsarbeid	70
6.6. Det store arktiske laboratoriet	48	8.6. Regionale tiltak reiseliv	72
6.7. Kompetanseutvikling knyttet til sivil- og militær luftfart	48		
6.8. Regionale tiltak Forsvar	50	 9. Landbruk	75
		9.1. Utviklingstrekk i landbruket i Midt-Troms, 2012–2022	78
 7. Sjømat	52	9.2. Verdiskaping og sysselsetting i landbruk og landbruksbasert industri	80
7.1. Sjømatregionen Midt-Troms	54	9.3. Regionale tiltak landbruk	82
7.2. Samarbeid og satsing på økt kompetanse og vekst	56		
7.3. Satsing på infrastruktur som grunnlag for bærekraftig vekst	58	 10. Kompetanse	85
7.4. Regionalt samarbeid og nasjonale rammebetingelser	60	10.1. Kompetanseleverandører i Midt-Troms	86
7.5. Regionale tiltak sjømat	61	10.2. Styrke utdannings- og kompetansetilbudet i regionen	89
		10.3. Videregående skoler er svært viktige	89
		10.4. Regionale tiltak kompetanse	90
		Mål- og tiltaksregister	92

1. Forord

På vegne av Midt-Tromsrådet er det med stor glede at vi legger fram en ny revidert regional næringsplan for Midt-Troms. Her er overordnede strategier og felles tiltak som i sum skal bidra til en konkurransedyktig, attraktiv og bærekraftig bo- og arbeidsmarkedsregion. Planen bygger på regionens fortrinn og framtidige næringsmuligheter i Midt-Troms-regionen. FNs bærekraftsmål er en viktig rettesnor for arbeidet med felles regional plan. For at vi skal lykkes med klimaomstilling, samtidig som vi øker verdiskapningen i regionen, må all næringsutvikling framover være forankret i bærekraftsmålene. I Midt-Troms har forankring vært et viktig stikkord i prosessen, og vi ønsker å takke alle som har bidratt med innspill i arbeidet. Alle, både i offentlig og privat sektor; politikere, innbyggere, ungdommer og næringsliv, har fra mai 2022 til juli 2023 hatt mulighet til å påvirke arbeidet. At mange har bidratt, sikrer god forankring og en plan som både er relevant og aktuell.

Regional næringsplan for Midt-Troms 2024–2028 bygger på kunnskapsgrunnlaget i samfunnsanalysen for Midt-Troms (01.03.2023) og innspillene som er kommet. Mer enn noen gang er samarbeid og felles strategier avgjørende for å være en attraktiv region. Visjonen for regional næringsplan for Midt-Troms 2024–2028 er følgende: *«Gjennom samarbeid skal vi gjøre Midt-Troms til en av Norges mest spennende vekstregioner.»*

Alle seks kommuner i Midt-Troms har vedtatt deltakelse i arbeidet med revidering av regional næringsplan og behandlet høringsutkastet. Arbeidet startet opp 01.05.2022, og planen har vært på høring i de seks kommunene i Midt-Troms med høringsfrist 01.07.2023. Innspill er behandlet i styringsgruppen. Høsten 2023 vil alle seks kommuner få en digital planutgave for endelig vedtak i hvert av kommunestyrene.

Vi takker alle for engasjement og gode bidrag inn i denne planprosessen.

20. august 2023.

Toralf Heimdal

Ordfører i Bardu
Leder Midt-Tromsrådet

Marit Alvig Espenes

Ordfører i Dyrøy
Leder av styringsgruppa

Ragnvald Storvoll

Prosjektleder Regional næringsplan for Midt-Troms 2024–2028,
Nordavind Utvikling AS

⌚ Illustrasjon av Midt-Troms på Norgeskartet, inndelt i kommunene Senja, Sørreisa, Dyrøy, Salangen, Målselv, Bardu og Lavangen. Lavangen har ikke medvirket i arbeidet med regional næringsplan, men vil fra 01.01.2024 være fast medlem av Midt-Tromsrådet

2. Bakgrunn for regional næringsplan for Midt-Troms

Regional næringsplan for Midt-Troms 2024-2028 er en revidering av regional næringsplan for 2018-2022. I 2018 bestod Midt-Tromsregionen av 8 kommuner. I ettertid er kommunene Berg, Lenvik, Torsken og Tranøy slått sammen til Senja kommune (01.01.2020), og Salangen kommune er blitt en del av Midt-Troms.

Midt-Troms er en region med potensiale for vekst. Målet med en strategisk næringsplan for Midt-Troms er å forene kreftene i regionen og hente ut det store potensialet innenfor regionens næringsliv generelt og innenfor satsingsområdene sjømat, reiseliv og forsvar spesielt, samt bygge et sterkt bo- og arbeidsmarked i konkurranse med byene nord og sør i fylket. Videre er landbruk nå et eget satsingsområde som gjenspeiles i planen. Parallelt med arbeidet med regional næringsplan utarbeides det i 2023 en egen temaplan for landbruk i Midt-Troms. Attraktivitet og kompetanse er to hovedkapitler. Regionen mangler både riktig kompetanse og nok hender i framtida til å løse de utfordringer som vi vet kommer. Dette er godt dokumentert gjennom arbeidet med samfunnsanalysen for Midt-Troms i 2015 og nå i revidert samfunnsanalyse i mars 2023.

Strategiene i regional næringsplan skal identifisere og bygge på regionens fortrinn og slik indentifisere det som kan være framtidige næringsmuligheter i regionen. FNs bærekraftsmål har vært en viktig rettesnor for arbeidet. For at vi skal lykkes med klimaomstilling, samtidig som vi øker verdiskapningen i Midt-Troms, må all næringsutvikling framover være forankret i bærekraftsmålene. Midt-Troms er derfor opptatt av å følge opp regjeringens mål og planer for å kutte i klimagassutslipp,

ivareta miljømessig bærekraft og stimulere til grønt skifte i næringslivet. Troms fylke har i 2023 vedtatt en egen strategi for næringsutvikling i fylket fram til 2028. Regional næringsplan for Midt-Troms bygger bro mellom Troms fylkes næringsstrategier og regionens strategier.

2.1. Felles mål for arbeidet

Visjonen for regional næringsplan for Midt-Troms 2024-2028 er følgende:

«Gjennom samarbeid skal vi gjøre Midt-Troms til en av Norges mest spennende vekstregioner».

Målet med en felles strategisk næringsplan i Midt-Troms er at samhandling og samarbeid mellom kommuner som tilhører samme region, skal bidra til økt vekstkraft i regionen som helhet.

Den regionale næringsplanen skal:

- Brukes som en felles plattform for næringsutvikling i regionen.
- Understøtte alt arbeid og initiativer opp mot Fylkeskommunen og på nasjonalt plan og skal bygge ei bro til strategi for næringsutvikling i Troms 2023-2028.
- Skal *ikke* dekke rene kommunespesifikke temaer.
- Ha status som en regional temaplan (ikke en tradisjonell plan etter plan- og bygningsloven).
- Sikre samordning, tydelighet og forutsigbarhet.

⌚ På felles kommunestyremøte i Midt-Troms 20.03.2023 bidro kommunestyremedlemmer, sammen med ungdomsråd og administrative ledere, med innspill til regional næringsplan.

Regional næringsplan er ei revidering og utarbeides for en 4-årsperiode. Planen inneholder en regional handlingsdel med konkrete innspill til hva regionen bør ta tak i for å løfte næringsutviklingen innenfor de strategiske samarbeidsområdene.

Næringsplanen bør ses i sammenheng med kommunenes egne handlingsplaner.

2.2. Organisering

Leder

Marit Alvig Espenes

(Ordfører Dyrøy)

Nestleder

Tom Rune Eliseussen

(Ordfører Senja)

Medlem

Stine Jakobsson Strømsø

(Kommunedirektør Bardu)

Medlem

Margrethe Hagerupsen

(Kommunedirektør Sørreisa til 01.02.2023)

Medlem

Anneli Heimdal Rambø

(Ungdomsrepresentant Bardu)

Prosjektansvarlig/medlem

Louis S. Edvardsen

(Daglig leder Midt-Tromsrådet)

Vara

Frode Skuggedal

(Kommunedirektør Målselv)

Vara

Lars Strøm

(Administrasjonssjef Salangen
fra 01.02.2023)

Vara

Dorthea Lygre-Edvardsen

(Ungdomsrepresentant Senja)

Revidering av «Regional næringsplan for Midt-Troms 2024-2028» er utarbeidet av Nordavind Utvikling AS i samarbeid med Næringshagen Midt-Troms AS. Prosjekteier er Midt-Tromsrådet. Faglig sett omfatter prosjektet de problemstillinger som var definert i konkurransegrunnlaget for prosjektet.

Nordavind Utvikling AS har hatt prosjektlederansvaret med å revidere samfunnsanalysen for Midt-Troms, og utarbeidelse av planen med tiltaksdelen. Næringshagen Midt-Troms AS er leid inn som underleverandør. I prosjektteamet har følgende bidratt:

Prosjektleder

Ragnvald Storvoll
(Nordavind Utvikling AS)

Nina Jørgensen Nikolaisen
(Nordavind Utvikling AS)

Kjetil Blix Strokkenes
(Næringshagen Midt-Troms AS)

Elin Byberg
(Næringshagen Midt-Troms AS)

2.3. Forankring

Kommunene behandler saken i tre omganger.

- I 2022 ga alle kommunene sin tilslutning til oppstart, forslag til modell og finansiering. Oppstart av revidering av regional næringsplan startet 01.05.2022.
- Medio mai 2023 var felles saksframlegg med høringsutkast sendt ut til kommunene. Innspillfase fram til 01.07.2023.
- Innspill innarbeides og en digital plan sendes hvert kommunestyre for vedtak i høsten 2023.

2.4. Metoder

Det er gjennomført en omfattende prosess med intervjuer og en rekke møter vår og høst 22, og vår 23. Mer enn 600 personer fra næringslivet, politisk ledelse og administrative representanter fra kommunene, forsvarsordførerne i regionen, kunnskapsmiljø og regionalt ungdomsråd i Midt-Troms har vært involvert. Gode og involverende planprosesser har vært avgjørende for å få frem ulike interesser og synspunkter.

Samfunnsanalysen bygger i stor grad på kvantitative metoder der det er innhentet data og informasjon fra mange kilder (eksempelvis: SSBs statistikkbank, Purehelp og NHOs Næringsbarometer) og også tidligere rapporter relatert til Midt-Troms. En har brukt elektronisk spørreskjema til elever i videregående skoler (157 svar) og elektronisk spørreskjema til unge voksne (397 svar). Videre er flere kvalitative metoder brukt for å analysere og belyse materialet.

Næringslivet og næringslivsorganisasjoner har gitt innspill til analysen og den kommende tiltaksdelen gjennom spørreundersøkelser, workshops og innspillmøter, samt enkeltintervjuer med bedrifter/bedriftsledere og dialogmøter med ledere av eksempelvis klynger og næringsssammenslutninger. I tillegg har det vært fortløpende arbeid og dialog med næringslivet i andre sammenhenger, som har vært benyttet som innspillskilde.

Underveis har en hatt møter med Midt-Tromsrådet, personalnettverket, næringsnettverket, Studiesenteret Midt-Troms mv. og politiske utvalg i flere kommuner. Funn er presentert fortløpende i møte med aktører. En slik prosessuell metode har til hensikt å bidra konkret inn i kommunenes og regionens arbeid underveis.

Tre store konferanser har vært sentrale for å få innspill; Dyrøyseminaret 20.09.2022, felles kommunestyremøte 20.03.2023 og Reistadkonferansen 30.03.2023. På alle disse tre arenaene har det vært flere hensikter: på den ene siden har en ønsket å bidra til en felles plattform for nåsituasjonen i Midt-Troms og på den andre siden har mange fått gitt konkrete innspill til fremtidige tiltak. Gjennom disse tre konferansene har en nådd rundt 400 personer fra Midt-Troms. På Dyrøyseminaret og felles kommunestyremøte har både offentlig sektor, politikere og næringsliv deltatt, mens på Reistadkonferansen var det ei brei målgruppe der en i særlig grad rettet seg mot næringsliv.

Intensjonen med prosessen har vært å skape felles forståelse for lokale og regionale utfordringer, dele kunnskap, skape et bredt eierskap til regional næringsplan, samt å få innspill underveis. I revidert samfunnsanalyse for regionen (01.03.2023) har en holdt fast på de tre definerte satsingsområder for den regionale næringsplanen: Sjømat, forsvar og reiseliv. I tillegg har Midt-Tromsrådet besluttet at tiltak fra regional landbruksplan skal inngå som en del av regional næringsplan for Midt-Troms. Videre er det hovedkapitler som omhandler planen sentrale utfordringer for regionen knyttet til attraktivitet og kompetanse.

Bakgrunnen for at sjømat og forsvar er valgt ut til satsingsområder, er at sjømatnæringen er den største vekstnæringen i regionen, samt at forsvaret står for en stor andel av sysselsettingen i regionen, og at det er et stort næringspotensial knyttet til forsvarets tilstedeværelse. Begge disse næringene er viktige drivere for utvikling i regionen, og av sentral betydning for bosetting i Midt-Troms. Dette gjelder både direkte og indirekte som følge av ringvirkningene knyttet til sjømat og forsvar. Reiselivet er valgt ut med bakgrunn i at dette er et ei sterk vekstnæring i nord, og at det er et stort potensial for vekst også i vår region basert på reiseliv. Bærekraftig verdiskapning i disse utvalgte næringene vil føre

til økt etterspørsel og vekst i andre næringer som for eksempel innen transport, bygg- og anlegg, handel og service m.m. Det er derfor viktig å legge til rette for videre positiv utvikling i disse næringene.

Samfunnsanalysen (2023) viser at det blir færre unge i regionen, og at antallet eldre øker. Regionen vil ha behov for flere arbeidstakere med riktig kompetanse i framtida. Sentrale problemstillinger blir derfor: Hvordan tilfredsstill næringslivets behov for arbeidskraft med riktig kompetanse? Hvordan kan Midt-Troms samlet forbedre sitt rekrutterings- og integreringsarbeid? Næringsplanen skal legge grunnlag for netto folketallsvekst i regionen, det vil si ikke vekst basert på internflytting i regionen.

2.5. Kritiske suksessfaktorer – fra plan til handling

Den regionale næringsplanen skal bidra til å samle krefter i de samarbeidende kommunene og næringsliv på tvers av kommunegrensene, og skal være en felles plattform for næringsutvikling i Midt-Troms. Kritiske suksessfaktorer for å nå målene er at alle aktørene, som i fellesskap eier planen trekker i samme retning framover, og at planen operasjonaliseres og tiltakene implementeres. For å sikre eierskap har det i planprosessen vært lagt sterk vekt på innspill fra og forankring med næringsliv i regionen, de seks kommunene og regionale utviklingsaktører. Utfordringene, mulighetene og målene som ligger til grunn for tiltakene i planen er identifisert på regionalt nivå, og det er pekt på Midt-Tromsrådet og kommunene som ansvarlige enheter.

For å sikre oppnåelse av mål, må planen operasjonaliseres både på regionalt nivå og i den enkelte kommune. Dette er særlig viktig da

Midt-Tromsrådet ikke har formell myndighet. Midt-Troms har flere godt fundamenterte regionale utviklingsaktører innen kompetanse, rekruttering og næringsutvikling. Det vil være fornuftig å bygge på etablerte aktører og initiativer i operasjonaliseringen av planen, og disse er samarbeidspartnere for Midt-Tromsrådet og kommunene under relevante tiltak. Samspillet med næringsstrategien til Troms fylke er også avgjørende.

For å sikre implementering og måloppnåelse anbefales følgende prosess:

1. Den regionale næringsplanen identifiserer hvorfor det bør iverksettes tiltak, og hvilke strategiske tiltak som bør gjennomføres på et overordnet, regionalt nivå. Tiltakene er forankret i næringsliv, kommuner og med regionale utviklingsaktører.
2. Som neste steg anbefales det å utarbeide en regional handlingsdel, der det identifiseres hvem som har ansvar for gjennomføring (hvilke(n) kommune(r) skal være i førersetet, hvem i kommunen er ansvarlig), og hvordan tiltakene skal gjennomføres. Dette arbeidet kan gjøres av Midt-Tromsrådet / kommunene i fellesskap, og de regionale utviklingsaktørene som er identifisert som samarbeidspartnere i den strategiske tiltaksdelen bør involveres.
3. Relevante tiltak fra planen må implementeres i den enkelte kommunenes handlings- planer og målstyringsystem, for å sikre gjennomføring.

I løpet av planperioden fra 2024 til 2028 kan forutsetninger endres underveis (økonomiske konjunkturer, nasjonale rammebetingelser, kommunestruktur etc.), og tiltak som er forankret med næringsliv og kommuner i dag kan dermed bli mindre relevante om få år. Det anbefales derfor at det gjøres en rullering/oppfølging av tiltakene halvveis i perioden, både for å se på hva som har blitt gjennomført, og for å vurdere om relevansen og behovet for tiltakene har endret seg.

3. Regionens ståsted

⦿ FNs bærekraftsmål som er særlig sentralt i dette kapittelet.

Midt-Troms har hatt en felles strategisk næringsplan i 4 år, Regional Næringsplan 2018–2022, og har i perioden høstet solide erfaringer av felles satsing og felles planarbeid for hele regionen. Gjennom et systematisk arbeid de siste årene, har regionen påbegynt og gjennomført nesten alle 53 strategiske tiltak.

3.1. Eksempler på resultater – Regional næringsplan, 2018–2022

Tiltakene som er igangsatt med bakgrunn i tidligere strategisk regional næringsplan er til dels store. Det er etablert mange nye arbeidsplasser og nyskapende strukturer. Her nevnes noen eksempler. Disse illustrerer viktigheten av felles strategisk plan.

- Å bygge felles identitet og omdømme er viktig i et framtidsperspektiv. De siste årene har flere aktører skiftet navn til Midt-Troms. For eksempel har Senja Næringshage endret navn til Næringshagen Midt-Troms og Studiesenteret Finnsnes endret navn til Studiesenteret Midt-Troms.

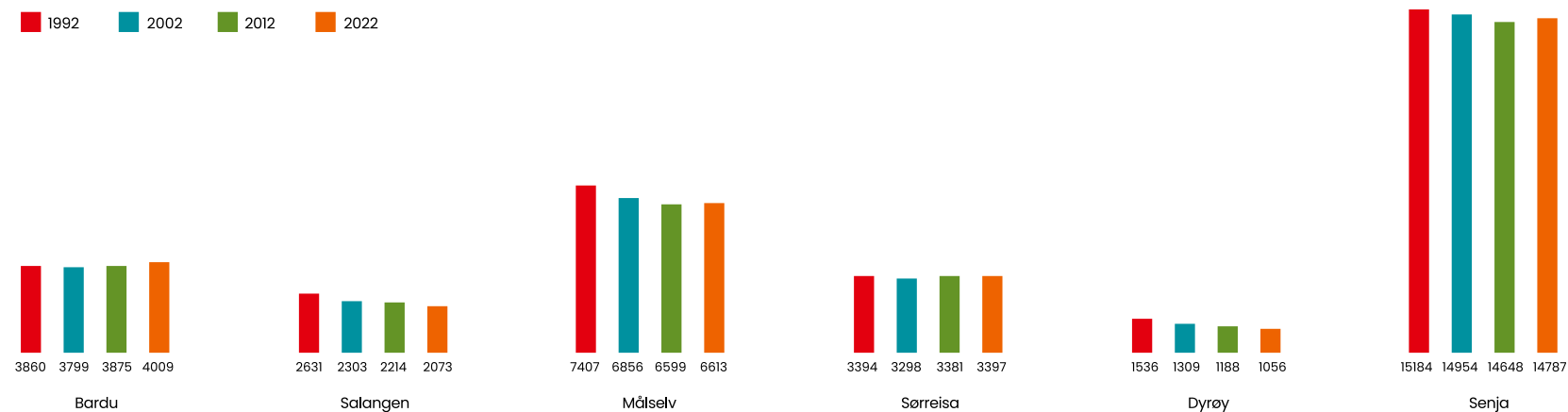
- Etablering av et karrieresenter er et sentralt tiltak i tidligere Regional Næringsplan. I 2019 ble Karrieresenteret Midt-Troms etablert. I tildeling av midler fra Troms fylkeskommune sier blant annet fylkesråd for kultur og næring; «*Prosjektet er godt forankret i Midt-Troms sine planer for utvikling av regionen, og vil bidra til å løse utfordringer og muligheter kommunene står ovenfor*». Antall ansatte øker, det tilbys karriereveiledning til både Midt-Troms og Sør-Troms for voksne, soldater og ansatte i Forsvaret og bosatte flyktninger.
- På Bardufoss er Arctic Aviation Center, et senter for arktisk luftfart, etablert og Kongsberg Aviation Maintenance Services (KAMS) ønsker å ekspandere videre på Bardufoss. I 2022 var det 25 KAMS-ansatte på Bardufoss, men dette kan øke betydelig dersom flere flygende forsvarskapasiteter blir lagt til Bardufoss.
- Innen sjømat er en gigantisk industrietablering landet i Midt-Troms, InnovaNor på Klubben, i Senja kommune. SalMar uttalte i sin pressemelding følgende; «*I vår vurdering er det lagt sterk positiv vekt på at de åtte kommunene, og deres respektive ordførere, i fellesskap har gått sammen og argumentert for Midt-Troms som regionen som et velegnet etableringssted, uavhengig av kommunegrensene. Prosjektet er godt forankret i Midt-Troms sine planer for utvikling av regionen, og vil bidra til å løse utfordringer og muligheter kommunene står overfor*».
- I reiselivet er Masterplan for reiseliv i Midt-Troms utarbeidet og vedtatt. Masterplanen peker på felles mål og retning for reiselivet i vår region. Videre er det gjennomført en prosess for å sertifisere Visit Senja-regionen som bærekraftig reisemål.

3.2. Folketallsutvikling i Midt-Troms

Også i et næringsperspektiv er demografiutviklingen i Midt-Troms en stor utfordring. Regionen har nedgang i folketall sett som helhet, og forskyvningen i populasjonen representerer mange utfordringer. Det blir flere eldre og færre unge i fertil og arbeidsdyktig alder. Dette er i stor grad med å forsterke utviklingstrekk en har sett over tid. Selv om befolkningsframskrivingen viser en viss positive økning, vil dette på ingen måte dekke næringslivets rekrutteringsbehov.

For ei god samfunnsutvikling i Midt-Troms er det avgjørende at nye generasjoner fyller roller i for eksempel politisk arbeid og frivillig arbeid.

Sett i et trettiårig perspektiv har regionen samlet hatt en nedgang på 2233 personer. Men to av kommunene, Bardu og Sørreisa, har hatt en vekst i samme periode, Bardu med 149 personer og Sørreisa med 3 personer. Dyrøy hadde den største prosentvise tilbakegangen i folketallet med 30,5 %, etterfulgt av Salangen (-20,7 %). Senja har en nedgang i det samlede folketallet for de fire tidligere kommunene på 2,9 %.

⌂ Regional nedgang i folketallet, 1992–2022. Kilde: NAV, Troms og Finnmark.

3.3. Befolkningsframskriving i Midt-Troms

Troms fylke estimeres å øke med 3,2 % (7700 personer) innen 2050. Befolkningsframskriving blant kommunene i GEO Midt-Troms indikerer nedgang mellom 2,5 % og 14,6 % for henholdsvis Senja (2,5 %), Sørreisa (2,1 %), Dyrøy (7,3 %). Bardu forventes å ha størst økning med 10,4 %, fulgt av Målselv (3,6 %) og Salangen (1,9 %).

10,4%

Bardu

1,9%

Salangen

10,4%

GEO Midt-Troms

3,6%

Målselv

-2,1%

Sørreisa

-7,3%

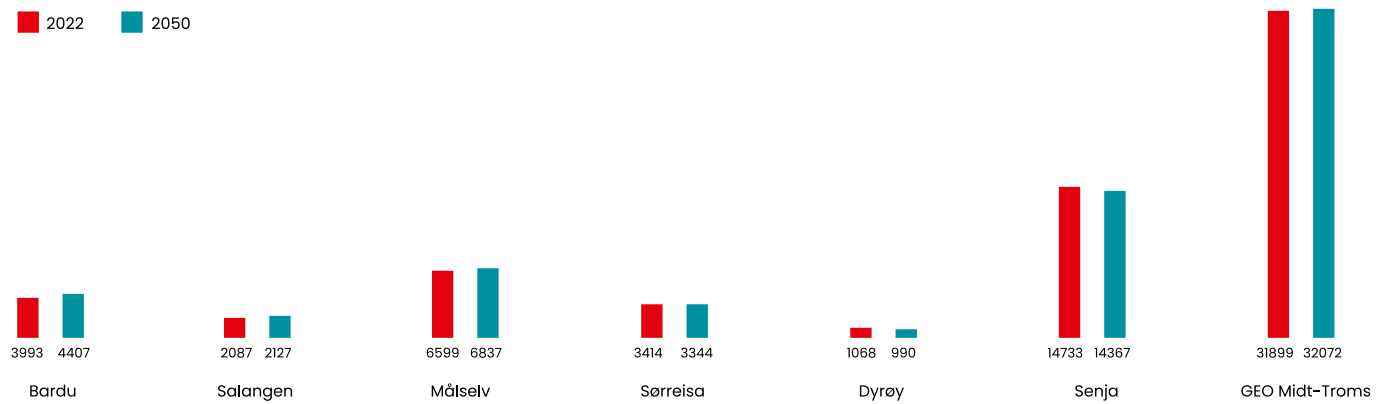
Dyrøy

-2,5%

Senja

⦿ Befolkningsøkning i Midt-Troms innen 2050. Kilde: NAV, Troms og Finnmark.

⌂ Befolkningsøkning i Midt-Troms innen 2050. Kilde: NAV, Troms og Finnmark.

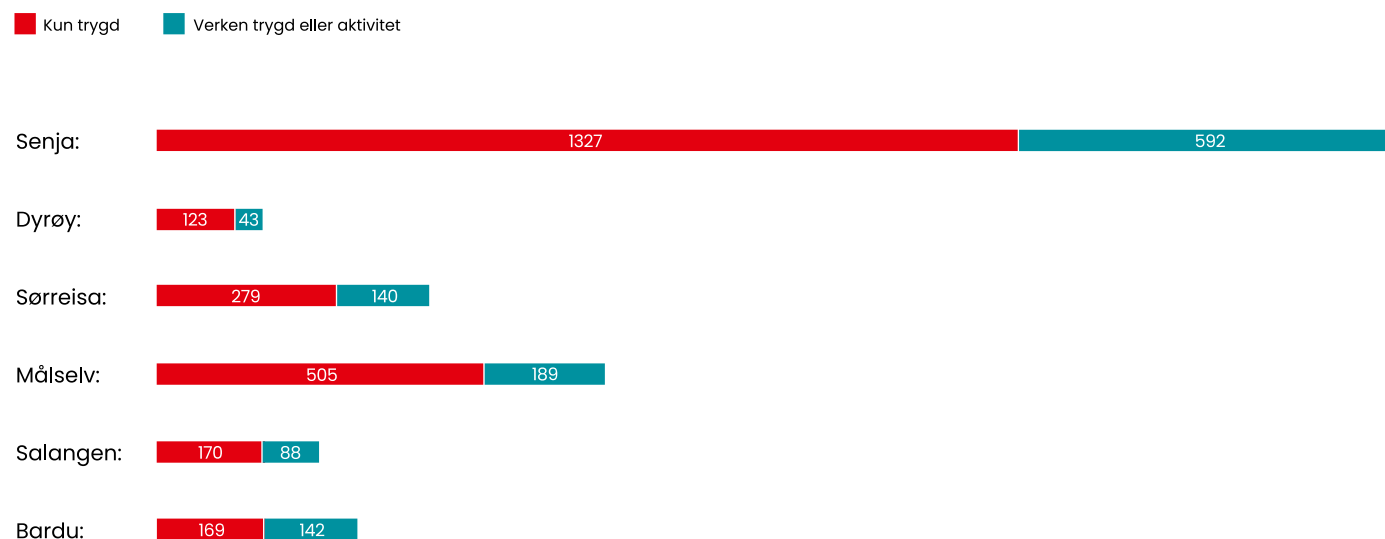
3.4. Mange utenfor arbeidslivet

Også i vår region står for mange personer i arbeidsfør alder utenfor arbeidsliv og utdanning. Samtidig skriker flere bransjer etter mer arbeidskraft. De siste årene har understreket betydningen av å ha en jobb å gå til og betydningen av å oppleve sosial tilhørighet og sosiale felleskap. Det er en risiko for at koronapandemien og den påfølgende perioden med nedstenginger, høy arbeidsledighet og begrenset sosial kontakt fører til at flere blir stående varig utenfor arbeidslivet og at flere vil oppleve sosiale problemer.

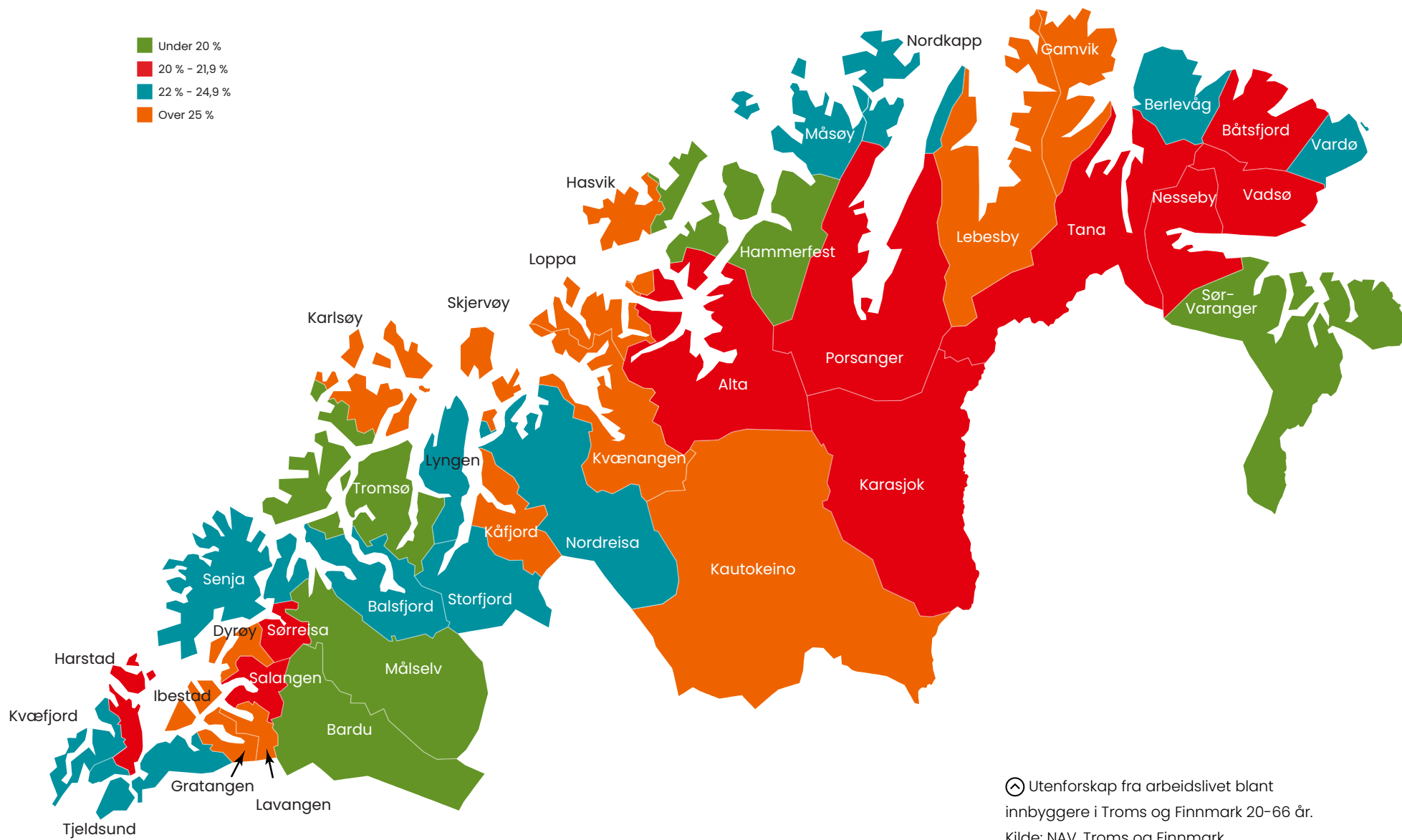
I Troms og Finnmark står 19,6 % av befolkningen i arbeidsfør alder utenfor arbeidslivet. 148 725 personer i alderen 20-66 år bosatt i Troms og Finnmark per desember 2021.

Bardu kommune og Målselv kommune er i kategori grønn, der utenforskapet blant innbyggere i alderen 20-66 år er under 20 %, mens Dyrøy kommune har over 25 % utenforskap. Se grafisk fremstilling av utenforskap fra arbeidslivet på neste side.

I Midt-Troms står 3 767 personer helt utenfor arbeidslivet der 737 personer er mellom 20 og 29 år.

⌂ Antall personer utenfor arbeidslivet i alderen 20-66 år. Kilde: NAV, Troms og Finnmark.

3.5. Arbeidsmobilitet

Det er stor arbeidsmobilitet i Midt-Tromsregion der svært mange i vår region bor i én kommune og jobber i en annen. Arbeidstakerne ser i stor grad på regionen som et felles arbeidsmarked.

Regionsenteret Finnsnes har stor betydning som arbeidssted for arbeidstakere i hele regionen. Midt-Troms er en kompakt region med stor arbeidspendling mellom de ulike kommunene. Dette styrker regionens totale muligheter for utvikling. En betydelig andel av arbeidstakere bosatt i andre kommuner som pendler til Målselv, har jobb i Forsvaret. Også dette viser viktigheten av å ha et regionalt perspektiv på arbeids- og næringslivet i regionen.

3.6. Felles forståelse av trusler og muligheter

Felles kommunestyre i Midt-Troms ble gjennomført 20.03.2023. Her deltok nærmere 160 personer fra kommunestyrene og rådmenn/kommunedirektører, næringssjefer/næringsansatte og personalledere i de 6 kommunene. I tillegg deltok representanter fra regionalt ungdomsråd.

Det ble gjennomført en enkel statussituasjon av regionens muligheter og trusler. Dette er en del av en SWOT-analyse som kan sees på som ei oppfølging av analysen som var gjort i tidligere felles kommunestyremøte 13.02.2017. Med bakgrunn i dette arbeidet presenteres her to ordskyer, en for trusler og en for muligheter framover i Midt-Troms:

3.7. Bærekraft / Det grønne skiftet

Myndigheter, finansieringskilder, kunder, leverandører med flere, stiller stadig mer krav til at enkeltpersoner, bedrifter og offentlige instanser setter fokus på miljø og bærekraft.

Det mest sammenbindende og det felles grunnlaget som de fleste kravstillerne bruker er FN's Bærekraftsmål. De enkeltpersoner, bedrifter og offentlige instanser som ikke kjenner til disse, og hva innholdet bak hvert mål innebærer, er allerede på etterskudd. Denne planen vil ikke presentere det enkelte av bærekraftsmålene, men det understrekes at bærekraftbegrepet består av tre bærebjelker; økonomisk-, sosial- og miljømessig bærekraft. Det er dermed lagt godt til rette for å ta de nødvendige avveininger mellom for eksempel å nå klimamessige mål og fortsatt ha en økonomisk levedyktig bedrift eller næringsaktivitet. Næringslivet i Midt-Troms er, som i de fleste andre regioner, usikker på metodikk, tilnæringsmåte, hvilke krav som gjelder, hva som er de beste løsningene og så videre. Dette må få fokus i tiden fremover, både i den regionale næringsplanen og de tiltak man gjør gjennom den, og i de enkelte kommuner og bedrifter i regionen. I møter med næringslivet diskuteres det ofte om dette er et eget område som kan gi grunnlag for nye bedrifter og næringer, nye markedsområder, nye arbeidsplasser eller om det «bare» er noe som skal gjennomføres det vi allerede gjør? Svaret på dette er nok «ja takk begge deler». FNs bærekraftsmål og det generelle fokuset på klima og miljø, medfører at det stilles en del nye krav til næringslivet. Ikke bare til at det faktisk gjøres masse gode tiltak, men at det rapporteres og dokumenteres. Dette gjør at det må inn nye rutiner og ny kompetanse.

Bærekraftsrapportering, EUs taksonomi for bærekraftig finans og aktiviteter samt åpenhetsloven er eksempler på begreper som bedrifter

og offentlige instanser må bli familiær med og vite hva det innebærer for regionen og for den enkelte. Bærekraftsmålene vil være gjennomgående i denne planen. På enkelte områder fremkommer målene som bransjer, nettverk eller klynger har valgt ut og jobber med, på andre områder er det foreslått mål som passer til temaene/kapitlene.

3.8. Digitalisering

Utviklingen innen digitalisering og mer og mer avanserte automatiserte og autonome prosesser har pågått i mange år. Norge ligger godt an innenfor digital kompetanse, utbredelse av bredbånd og mobilnett, bruk av digitale tjenester i næringslivet og samfunnet, samt bruk av offentlige digitale tjenester. Men når det kommer til det mer industrielle, eksempelvis robotisering ser man at norsk industri har en jobb å gjøre. Ifølge statistikker på området er Norge helt nede på 27. plass i robotisering, men bør ligge blant de ti! Det er ca 1450 industriroboter i drift i Norge, mens eksempelvis Sverige har 14.400. Kina har flest, og innfører også årlig et svimlende antall roboter i forhold til alle andre. Denne lista kommer Norge knapt inn på, og Midt-Troms er langt fra ledende i Norge.

I regjeringens veikart for grønt industriløft er målet at norsk industri skal være ledende innen Industri 4.0, og skal derfor vurdere ordningene for å bringe videre lovende prosjekter innenfor automatisering og digitalisering av industrien. Industri 4.0 er produksjon med høy grad av intelligens og autonomi, samt har mulighet for å samle inn data fra hele eller deler av produksjonen. Målet er å øke fleksibiliteten, produktiviteten og effektiviteten i produksjonen og gi nye og mer avanserte muligheter for verdiskapning. Eksempler på teknologier er: Smarte fabrikker, CPS systemer, IOT, Big data & Analytics, Cloud Computing, Artificial Intelligence, Automatisering, (Autonome) roboter, 3D printing,

selvgående/automatisk transport, selvorganiserende maskiner, miniatyrisering, simulering, og/eller Virtual Reality. SMB'er har ofte ikke midler og ressurser til å ta den nødvendige omstillingen, og vil være avhengig av at det finnes gode støtteordninger, både for å ta de nødvendige investeringene, men også for å få tilført nødvendig kompetanse. Det faktum at vår region har stor mangel på arbeidskraft er et godt incitament til å i bruk teknologi og automatisere de prosesser som er mulig å automatisere.

Attraktive
Midt-Troms

Næringsliv

Forsvar

Sjømat

Reiseliv

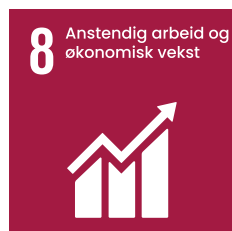
Landbruk

Kompetanse

4. Attraktive Midt-Troms

Mål:
Midt-Troms skal være
en attraktiv bo-, besøks-
og arbeidsregion.

⌄ FNs bærekraftsmål
som er særlig sentralt
i dette kapittelet.

Det er et mål at felles regional næringsplan for Midt-Troms skal bidra til en attraktiv bo-, besøks- og arbeidsregion. Da er det avgjørende at regionen utarbeider felles strategier som bygger et omdømme som gjør at både nærværende og nye borgere i regionen er stolte av å bo her. Bo- og blilyst er sentralt for å bidra til trivsel. I prosessen med regional næringsplan har næringen lagt vekt på viktigheten av å sikre livskraftige bygder og tilrettelegging for bolyst, med gode offentlige tilbud og tilgang til boliger, ikke minst i de områdene der mange arbeidsplasser etableres. Dette for å sikre rekruttering og tilrettelegging for videreutvikling av bedriftene, og de ringvirkninger som skapes som følge av denne virksomheten. Finansierungsordninger for boligbygging i distriktet framheves som flaskehals for økt bosetting i bygdene.

Samfunnsanalysen (2023) viser at det på den ene siden er stort potensiale for vekst i regionen, mens en på den andre siden står overfor store demografiske utfordringer. Det blir relativt sett færre unge i regionen, og det er fare for at høyt utdannet arbeidskraft forlater regionen eller ikke kommer tilbake etter studier. For at Midt-Troms skal nå målene om å realisere vekst og være en attraktiv bo- og arbeidsregion med dette bakteppet, er det nødvendig å adressere utfordringene og finne fram til tiltak som kan bidra til å snu den negative demografiske utviklingen.

Regionen må ta flere grep. En må i større grad evne å skape interesse og kunnskap om vekstnæringer hos barn og unge for å rekruttere flere til utdanningsløp som gir jobbmuligheter i regionen. Dette gjelder både fagutdanning og høyere utdanning.

4.1. Spørreundersøkelser ungdom og unge voksne

Unge medvirkning er avgjørende for utvikling av regionen. Ungdom har derfor fått en sentral rolle i samfunnsanalysen (2023). Det er gjennomført to større undersøkelser; en for elever i videregående skoler i Midt-Troms (15-18 år) og en i aldersgruppa 19-35 år. Data for disse undersøkelsene vil være sentrale for målrettede tiltak på rekruttering, integrering og omdømme.

I undersøkelsen blant ungdom (15-18 år) fra videregående skole i vår region, er det like mange (41 %) som ikke vet om de vil bosette seg i Midt-Troms i fremtiden, som de som sier de skal bosette seg i regionen.

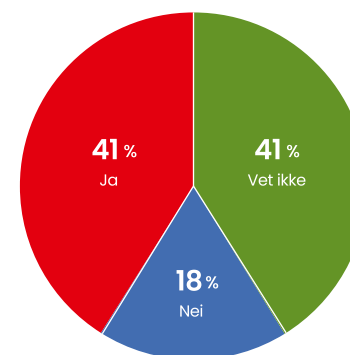
Respondentene sier videre at helse- og sosialtjenester, forsvar og bygg- og anleggsvirksomhet er de mest attraktive yrkesvalgene i fremtiden. Videre savner respondentene et bedre buss-, hurtigbåt- og fergetilbud, samt at de ønsker seg flere møteplasser og fritidstilbud. Respondentene i denne gruppen beskriver et godt bosted med; et godt miljø og nærhet til familie og venner.

Det overrasker at så mange ser nærhet til familie og venner som viktigst for betegnelsen godt bosted. Dette bekrefter at det er viktig å holde kontakt med ungdommene når de reiser ut for å studere, slik at de ser muligheten for å komme tilbake når de skal søke jobb. Familie og venner er en del av ungdommenes identitet og vil være en viktig faktor for å flytte hjem igjen.

Undersøkelsen blant de unge voksne (19-35 år) viser at over halvparten av respondentene her planlegger å bosette seg i Midt-Troms i fremtiden. Det viktigste for at denne gruppen skal velge å bosette seg

i Midt-Troms i fremtiden er gode jobb- og karrieremuligheter, nærhet til familie, natur og friluftsliv. Videre ønsker de seg flere fritidstilbud, tilgjengelige- og attraktive boliger, god grunnskole og gode barnehage-tilbud. Et attraktivt sentrum er også et sterkt ønske.

Mange av respondentene her ser for seg fremtidige jobbmuligheter innenfor helse- og sosialtjenester, forsvar og sjømat. Denne gruppen savner fysiske møteplasser, større urbant miljø med aktiviteter, samt bedre buss-, hurtigbåt- og fergetilbud.

Ⓐ «Kunne du tenke deg å bosette deg i Midt-Troms?» I en spørreundersøkelse blant ungdom 15-18 år fra videregående skole i vår region svarte 41 % «ja», 41 % «vet ikke» og 18 % «nei».

⌆ «Hva er de tre viktigste alternativene dersom du skal velge å bosette deg i Midt-Troms?» I en spørreundersøkelse blant ungdom 19-35 år skårer «gode jobb- og karrieremuligheter» høyest. Deretter «nærhet til familie», «nærhet til natur og friluftsliv», «gode fritidstilbud», «tilgjengelige og attraktive boliger», «god grunnskole» og «gode barnehagetilbud».

⌆ «Velg de tre viktigste tingene som du savner i Midt-Troms?» I en spørreundersøkelse blant ungdom 19-35 år skårer «møteplasser for unge / unge voksne» høyest. Deretter «bedre buss-, båt- og fergetilbud», etterfulgt av «større urbant miljø med aktiviteter og fysiske møteplasser».

4.2. Ungt Entreprenørskap

Ungt Entreprenørskap har fått et større fotfeste i Midt-Troms de siste årene. Flere kommuner i Midt-Troms er med, det skjer mange flere arrangement og tiltak i regi av Ungt Entreprenørskap og innenfor flere næringer og fagområder. Ungt Entreprenørskap bidrar sterkt til å øke interessen og kunnskapen om regionens vekstnæringer innen sjømat, reiseliv og forsvar. Det er viktig å få til en samordnet og strukturert innsats for å nå barn og unge i Midt-Troms.

Sammen med kommuner er nå Ungt Entreprenørskap inne i arbeidet der unge i større grad medvirker i planarbeidet i flere kommuner. Medvirkning av unge skaper eierskap og forankring, i for eksempel sentrumsplaner og næringsplaner.

Det må jobbes aktivt med å promotere og synliggjøre mulighetene og tilbudene i Midt-Troms, for å rekruttere tilbake til regionen flere av de som reiser bort for å ta utdanning. Regionen må også evne å tiltrekke seg kompetente personer fra andre steder, og sørge for at disse integreres og blir værende.

I tillegg til Ungt Entreprenørskap har vår region Newton Senja, en felles læringsarena for alle barn og unge i Midt-Troms. Her tilbys elevene i Midt-Troms praktisk undervisning i matematikk, naturfag og teknologi i nært samarbeid med regionens næringsliv. Newton Senja tilbyr læreplanbasert undervisning for alle skolene i Midt-Troms og knytter blant annet interessen for realfag og sjømatnæringen tettere sammen.

4.3. Traineeprogrammet

Traineeprogrammet i Midt-Troms (eid av næringsklyngen Profilgruppa) er et rekrutterings- og stabiliseringsprogram for Midt-Troms regionens næringsliv. Hensikten med programmet er å tiltrekke seg unge arbeidstakere med høyere utdanning, og sørge for at blir værende i regionen gjennom å inkludere de faglig og sosialt i regionens arbeids- og samfunnsniv. Programmet har hatt meget god effekt, og bør støttes og videreutvikles.

4.4. Kommunale- og regionale ungdomsråd

I løpet av forrige planperiode har alle kommunene i Midt-Troms fått på plass ungdomsråd. Nå har også alle ungdomsrådene en voksen koordinator. I arbeidet med å bygge regionens omdømme og sørge for at barn og unge ser for seg ei framtid i Midt-Troms, er det viktig å etablere gode arenaer der regionens barn og unge får muligheter til å påvirke utviklingstrekk i egen region. Sentralt i dette ligger at regionen må prioritere en egen satsing knyttet til ungdom og ung medvirkning.

4.5. Møt Midt-Troms

Midt-Troms vil ha behov for arbeidskraft med både fag- utdanning og høyere utdanning i tiden framover. Dette gjelder for vekstnæringene og i næringslivet for øvrig, samt i offentlig sektor. Flere innspill i arbeidet med revidering av regional næringsplan peker på det å jobbe samlet og strukturert med omdømmearbeid, både for å være attraktiv for regionens egne ungdommer og studenter, og for å tiltrekke seg relevant kompetanse fra andre områder i konkurranse med andre regioner. Regionen bør vurdere å utvide «Møt Midt-Troms» til å gjelde flere studiesteder enn Universitetet i Tromsø, samt å benytte arenaen for flere tiltak rettet mot studentene gjennom året.

4.6. 24/7 – kveldsøkonomi er avgjørende for attraktivitet

Sentrale innspill i arbeidet med samfunnsanalysen viser at det er avgjørende å ha fokus på det som skjer etter arbeidstid. Attraktive samfunn har bevissthet om «kveldsøkonomien». Særlig for unge / unge voksne er møteplasser, kulturtilbud, kafeer og utesteder med åpningstider etter klokken 18, viktige. Det samme gjelder større arrangement og festivaler som skaper engasjement, entusiasme og stolthet over regionen. I planprosessen har det kommet interessante innspill i forhold til dette, blant annet om å skape uformelle møteplasser for unge tilflyttere og hjemflyttere der man kan bli kjent med andre i samme livsfase.

4.7. Felles store arrangement

Midt-Troms er en region med svært mange store arrangement som vekker interesse langt ut over regionens grenser. Det er et stort potensiale for ei mer koordinert markedsføring av store arrangement som både vil styrke omdømme og samarbeid mellom næringsliv og kommuner. Midt-Troms vil kunne oppnå større effekter om en systematisk jobbet for å utvikle en felles regional verktøykasse for å koordinere arrangementskompetansen. I en felles koordinert delingskultur kan både arrangementskompetanse og utstyr deles. Alle kommunene i Midt-Troms har viktige kulturelle, næringsmessige og politiske arenaer som styrker det regionale omdømmet. Det bør være et mål å forsterke regional involvering og avtrykk på større arrangement, som for eksempel Husøydagene, Dyrøyseminaret, Reistadkonferansen, Senjakonferansen, Millionfisken, Reistadløpet, Summit2Senja, Torgdag Sørreisa, Villmarksmessa, Finnsnes i Fest, Kalottspel og flere.

4.8. Boligmangel

Høy aktivitet i næringslivet er positivt for stedsutvikling, men tilgang på arbeidskraft og gode botilbud er en flaskehals for å kunne realisere veksten. Med økt vekst skapes det nye jobber i Midt-Troms og vi trenger økt tilflytting. I tillegg må det løses en utfordrende boligsituasjon. Bare i Senja kommune meldes det om behov for 300-400 nye boliger innen utgangen av 2025.

Det er en stor utfordring at det ikke finnes nok tilgjengelige boliger, både i kommunesentrene og i bygdene, for eksempel der oppdrettsanleggene ligger og fiskeflåten lander enormt rike fangster til moderne foredlingsanlegg. Det må bygges nye boliger i distriktene og de eldre

boligene her må moderniseres. Uten tidsmessige boliger i Norges svært produktive sjømatbygder stanser rekrutteringen opp. Finansieringsordninger for boligbygging i distriktet fremheves som flaskehals for økt bosetting i bygdene. I Midt-Troms vil det være av stor betydning at disse sammenhengene løftes fram, og at samspillet mellom regionsentrene og levende bygder med gode offentlige tilbud fremheves som konkurransefortrinn for videre vekst i næringslivet.

4.9. Attraktive sentra som motorer for utvikling

For å utvikle robuste og attraktive lokalsamfunn er det nødvendig med positiv næringsutvikling, gode kommunikasjoner og et godt kulturtilbud. Å utvikle attraktive og livskraftige sentrum i alle kommuner er viktig for å være en attraktiv region for både tilflyttere og som en buffer mot flytting ut av distriktene/regionene og fylket. I Midt-Troms har vi fire regionsenter; Finnsnes (nivå 2) og Bardufoss, Setermoen og Sjøvegan (nivå 3). Kvalitative og attraktive senter mange plasser vil bidra til gjensidig forsterking i hele regionen. I sentrene utføres tjenester også overfor omlandsbefolkningen og næringslivet, og sentrene er samtidig avhengige av levedyktige samfunn i omlandet.

I ny distriktsmelding «*Eit godt liv i heile Noreg – distriktspolitikk for framtida*» legger det nasjonale føringer for en forsterket distriktspolitisk satsing, også på senterutvikling i små kommuner. I kommunesentrene skal befolkningen kunne få utført tjenester for å dekke daglige behov. Å utvikle gode sentrumsplaner med samlende møteplasser er viktig for å få en meningsfylt oppvekst, både sosialt, mentalt og fysisk. Det å ha gode arenaer å møtes på er viktig både for de organiserte og uorganiserte. Et moderne og vakkert sentrum gjør det mer attraktivt for næringsetableringer.

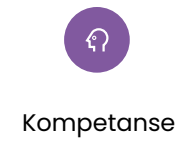

4.10. Regionale tiltak attraktive Midt-Troms

Ansvar: Kommunene og Midt-Tromsrådet. Oppstart/gjennomføring i perioden 2024-2028, tiltakene er ikke prioriterte.

Tiltaks- nummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Etablere et nettverk for bedre koordinering av regionale arrangement og utvikle en felles verktøykasse for å øke arrangementskompetansen.
 2		Styrke samarbeidet mellom næringslivet og Midt-Tromsrådet til viktige kulturelle, næringsmessige og politiske arenaer som styrker det regionale omdømmet og avtrykket.
 3		Regionalt samarbeid i større satsinger som: etablering av regionale/statlige arbeidsplasser, rekruttering, internasjonal skole, felles reiselivsselskap mv.
 4		Videreføre og utvikle felles arenaer for lokalpolitisk samarbeid i Midt-Tromsregionen.
 5		Styrke ung medvirkning i Midt-Troms, kommunale og regionale ungdomsråd.
 6		Videreføre og utvikle Ungt Entreprenørskap i skolene i Midt-Troms.
 7		Skape uformelle arenaer for unge som flytter til regionen uten familie og nettverk.
 8		Systematisk oppfølging av unge som flytter ut av regionen.

Tiltaks- nummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 9		Utvikle regional modell for felles boligsatsing og jobbe for bedre statlige finansieringsordninger for boligbygging i distriktene.
 10		Sikre livskraftige bygder og tilrettelegging for bo- og bilyst i kommunene.
 11		Utvikle attraktive og livskraftige sentrum og regionsenter.
 12		«Hjem for en 50-lapp»: Tilrettelegge for ordningen skal sikre at ungdom i alderen 15-22 år kommer seg trygt hjem fra arrangementer i helgene.
 13		God tilrettelegging for stedsuavhengige arbeidsplasser i kontorfellesskap.
 14		Å videreutvikle Bardufoss Lufthavn er svært viktig for attraktivitet i regionen, både for næringsliv, besøkende og de som bor her.

5. Regionens næringsliv

Mål:

Midt-Troms skal være en næringsvennlig region, som legger til rette for og bidrar til utvikling i et bærekraftig næringsliv.

 FNs bærekraftsmål som er særlig sentralt i dette kapittelet.

Midt-Troms har total sett en stor næringslivsvariasjon, selv om dette varierer noe kommunene imellom. De fleste kommunene er små, og det gjør det vanskeligere å ha stor næringslivsvariasjon og høy privat sysselsetting. Høy variasjon indikerer at næringslivet har flere bein å stå på, mens kommuner med ensidig næringsliv er sårbare for enkelt-nærings markedsutvikling.

Alle bransjene, uansett størrelse, omsetning og antall ansatte er dermed viktige for regionen, og det skal jobbes for å skape gode rammevilkår for etablering og utvikling av bedrifter innenfor alle.

5.1. De ulike bransjene

Samfunnsanalysen beskriver regionens ulike bransjer og næringer. En oppsummering av dette gir selvsagt ikke det totale bildet, men en kort oversikt som gir en beskrivelse av situasjonen i næringslivet.

Bygg- og anlegg

Bygg- og anleggsnæringen i Midt-Troms består av rundt 550 registrerte foretak, med en samlet omsetning på over 2,8 milliarder i 2021, og med nærmere 2000 sysselsatte. Bransjen består av virksomheter innen eiendomsutvikling, oppføring av bygninger, snekkervirksomhet, elektrisk installasjon, rørleggerarbeid, grunnarbeid og øvrige bygg/anleggsgfag og relaterte virksomheter. 33 bedrifter har en omsetning på over 20 millioner kroner. Hovedtyngden av bygg- og anleggsnæringen er lokalisert i Senja og Målselv.

Transport

Transportnæringen er en betydelig næring i regionen, og utgjøres av om lag 180 registrerte foretak med samlet omsetning på cirka 360 millioner kroner i 2021. Bransjen består av aktører 60 innen gods-transport, lager, spedisjon, havne- og kaianlegg og ulike typer persontransport. Regionen har 13 foretak med omsetning over 10 millioner kroner, der Transportsentralen er suverent størst med 63 millioner kroner. Av disse 13 er 7 lokalisert i Senja, 3 i Målselv, 2 i Sørreisa og 1 i Bardu.

Handel og service

Handels- og servicenæringene utgjør en stor og viktig del av næringslivet, med viktige servicetilbud til befolkning og øvrig næringsliv, mange arbeidsplasser og stor verdiskaping. Handelsnæringen utgjøres av foretak innen detaljhandel, agentur og engroshandel. Totalt er det registrert rundt 500 foretak innen handel i Midt-Troms, av dette cirka 40 med omsetning over 20 millioner kroner. Den største bedriften både i omsetning og antall ansatte innen denne kategorien er Lians Caravan og Fritid AS. Innenfor annen tjenesteyting finner vi omtrent 130 bedrifter, hvorav 20 har mer enn 1 ansatt. Den største, med over 40 ansatte, er Sørreisa Vask og Søm AS.

Landbruk

Landbruket i Midt-Troms har mange funksjoner og viktigst er produksjon av ren og trygg mat tilpasset det markedet etterspør. Parallelt med revidering av regional næringsplan er det utarbeidet en egen regional landbruksplan, som omhandles i [kapittel 9 Landbruk](#). Det henvises til denne når det gjelder fakta om landbruket, men i grovt sysselsetter landbruk og skogbruk omlag 500 personer. Landbruket er viktig for sysselsetting og bosetting i regionen. Samtidig er et livskraftig landbruk avgjørende for å holde kulturlandskapet ved like og som

produsent av miljø- og kulturverdier og andre fellesgoder. Målselv er den største landbrukskommunen i regionen Midt-Troms, mens Balsfjord er den største i fylket.

Skogbruk

Skogbruket spiller også en viktig rolle i klimautfordringene gjennom skogens store evne til å binde CO₂ og som leverandør av virke til mange formal og ren energi. Midt-Troms er en frodig region med gode vekstforhold for skog og skogen dekker cirka 1/3 av landarealet

Industri

Det er registrert omtrent 210 bedrifter i Midt-Troms under næringskode Industri eller Bergverk. Totalt sett sysselsetter disse nesten 2000 personer, hvorav over 800 innenfor fiskeindustrien.

Omsetning er rundt 5 milliarder, hvorav størstedelen er fra sjømat/fiskeindustri. Cirka 30 bedrifter har over 10 millioner i omsetning, og rundt 10 har over 100 millioner i omsetning. Den eneste av disse 10 som ikke er innenfor sjømat/fiskeindustri er Finnfjord AS, som til gjengjeld har den desidert største omsetningen på rundt 1,5 milliarder.

Sjømat

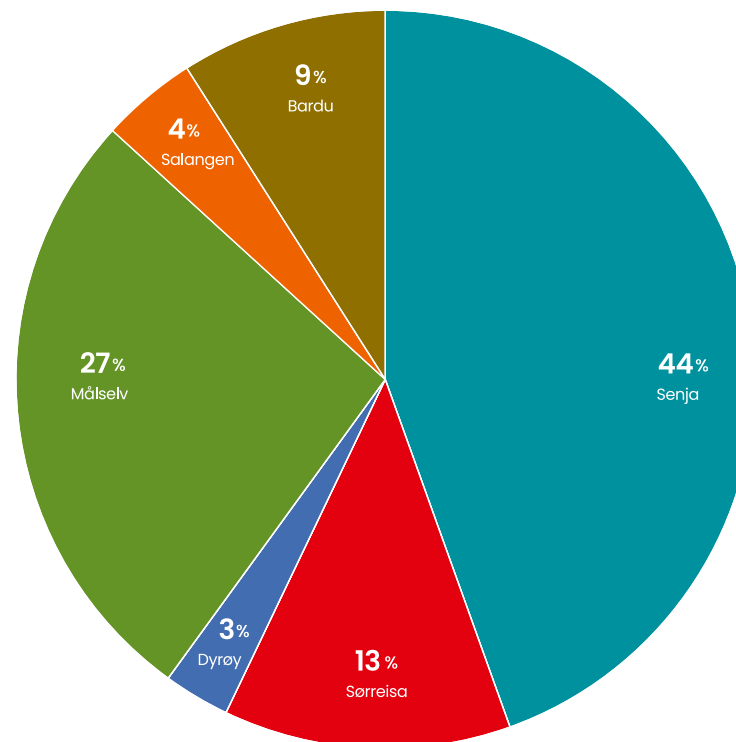
Sjømatnæringen i Midt-Troms er den næringen som står for den største verdiskapingen i regionen, og omsetningen er på over 15 milliarder. Sjømatklyngen Senja består av 50 bedrifter i Senjaregionen, og i tillegg finnes det en rekke bedrifter og foretak i Midt-Troms forøvrig. Til sammen er det godt over 1400 sysselsatte. Sjømatnæringen beskrives i [kapittel 7 Sjømat](#).

Reiseliv

Reiselivsnæringen i Midt-Troms består av rundt 180 foretak fordelt på overnatting, servering, opplevelser og transport. Reiselivsnæringen er litt mindre næring sammenlignet med mange av de ovenstående næringer, men har stort potensial og gir store ringvirkninger til lokalsamfunnet. Det sysselsettes rundt 950 personer og samlet omsetning var over 300 millioner kroner i 2021. Mange av bedriftene er små med bare en ansatt eller enkeltpersonsforetak, men 40 av bedriftene har mer enn 10 ansatte. De største er Bardufoss Hotell og Finnsnes Hotell med rundt 50 ansatte. Reiselivet beskrives videre i [kapittel 8 Reiseliv](#).

5.2. Stor etableringslyst

Etableringstakt i næringslivet er en indikator på optimisme og initiativer i næringslivet. I perioden 2019 til 2022 har antallet nyregistrerte firma innenfor selskapsformene AS og ENK vært henholdsvis 268, 262, 361 og 310. I løpet av de fire årene har dermed over 1200 bedrifter blitt etablert i kommunene i Midt-Troms. Det var en liten nedgang i antall etableringer i pandemiåret 2020, men i 2021 så man en solid økning igjen. Næringshagen Midt-Troms ser i samme periode en økende tendens i antall henvendelser fra bedriftsetablerere som ønsker bistand. Etableringslysten er altså stor, og regionen skal legge til rette for god informasjon om hjelp til oppstart og videreutvikling av bedrifter.

⤴ Det er stor etableringslyst i Midt-Troms, og i 2022 ble det etablert 310 nye bedrifter, fordelt som følger i hver kommune:

- Senja: 44 % med 138 etableringer
- Målselv: 27 % med 84 etableringer
- Sørreisa: 13 % med 39 etableringer
- Bardu: 9 % med 28 etableringer
- Salangen: 4 % med 13 etableringer
- Dyrøy: 3 % med 9 etableringer

5.3. Felles utfordringer for næringslivet

Næringslivet og offentlige virksomheter har mange små og store utfordringer. Noen er bransjespesifikke, men noen er felles, herunder:

Arbeidskraft og kompetanse

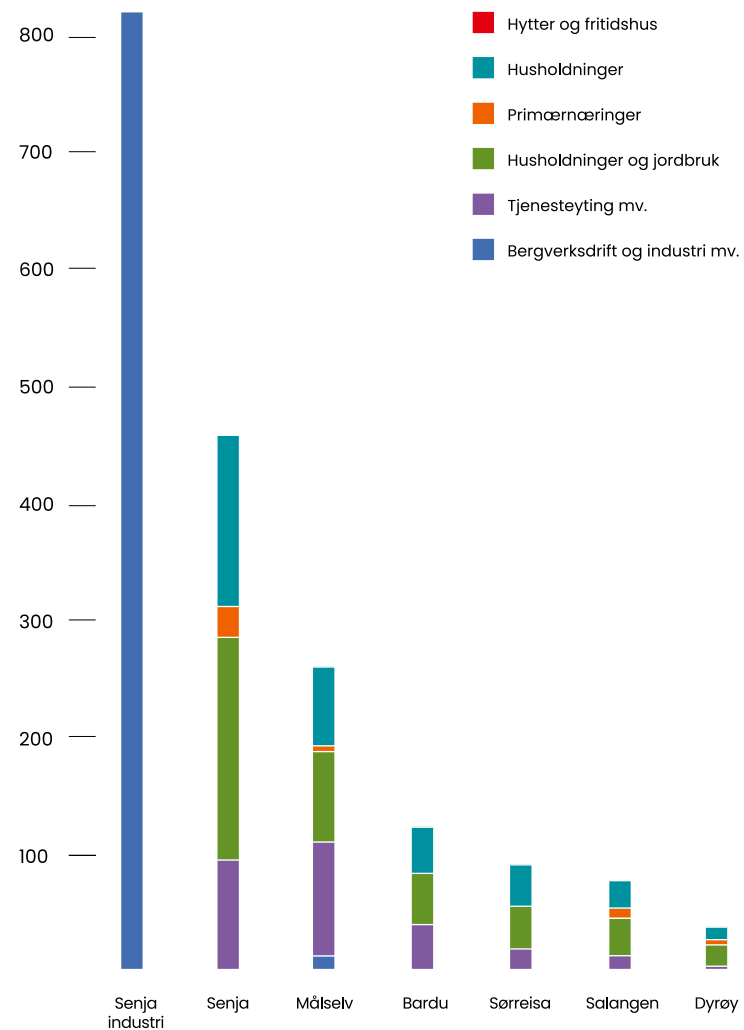
En av de største utfordringene arbeidslivet står overfor, er mangelen på kompetent arbeidskraft. Dette gjelder både privat og offentlig sektor. Mangelen på tilgang til rett kompetanse blant private bedrifter fortsetter å øke og begynner å bli kritisk høyt for stadig flere bedrifter. Utdyping av dette, samt tiltak, er beskrevet i [kapittel 4 Attraktive Midt-Troms](#), og i [kapittel 10 Kompetanse](#).

Boliger

Tilgang på tidsriktige og attraktive boliger er vesentlig, både for den enkelte som ønsker å bli i regionen eller flytte til regionen, og likeledes for private og offentlige virksomheter som trenger boliger til sine ansatte. Denne utfordringen er beskrevet i [kapittel 4 Attraktive Midt-Troms](#).

Kraft

Tilgang på kraft i Midt-Troms er selvsagt en del av det store nordnorske bildet, det nasjonale bildet og det store europeiske kraftmarkedet. Det foreligger mange analyser på dette, og disse gjengis ikke her, utover den felles forståelsen som har blitt fanget opp i møter med næringsliv og kommunene: det kraftoverskuddet og de relativt lave strømprisene vi har vært vant til er i spill, og distribusjonsnettene for kraft er ikke oppdatert i forhold til behovet for overføring i regionen. Kraftkrevende industri, elektrifisering av sokkelen, økt aktivitet i vekstnæringene, kombinert med overgang fra fossilt brensel og generelt miljøfokus, gjør at dersom tilgangen på kraft ikke økes vil vi om ikke

⌚ Nettoforbruk elektrisk kraft 2021 (GWh) fordelt på kommuner og forbrukskategori.

lang tid oppleve et regionalt kraftunderskudd. Det er allerede i praksis et kraftunderskudd i deler av regionen, for eksempel på deler av Senja. Regionen har allerede opplevd å gå glipp av etableringer innen sjømatindustrien på grunn av dette, etableringer som blant annet har blitt flyttet til Vesterålen. Innad i regionen er Senja selvsagt største forbruker av kraft, også når man ser bort fra industri, men bare industridelen her bruker mer kraft enn resten av regionen til sammen. Dette skyldes i hovedsak Finnfjord, men også uten dette er forbruket i næringsliv/industri desidert størst i Senja. Kraftprodusentene i regionen ligger hovedsakelig i Bardu og Målselv, som produserer over henholdsvis 1500 GWh og 400 GWh, og disse kommunene får stadig henvendelser om etablering av for eksempel datasentre.

Infrastruktur

Fremkommelighet er viktig, både for innbyggerne i regionen og næringslivet. Det betyr både utbedring av veier, trafiksikkerhet samt rassikring av utsatte veistrekninger. Det er derfor viktig at kommunene i regionen arbeider aktivt med å forbedre infrastruktur slik at regionens næringsliv fortsatt kan utvikles. Utbedring av havnefasiliteter og farleder er et sentralt område for blant annet sjømatnæringen, og her er det viktig at kommunene i samarbeid med næringslivet legger til rette for fortsatt utbygging og mudring av havner etter hvert som næringen utvikler seg og båtene blir større.

Digital infrastruktur

Et godt mobilnett og fiber er ei forutsetning for at bedrifter kan utvikle seg. Det er avgjørende å ha en god digital infrastruktur i Midt-Troms som legger for nye måter å jobbe på. Digitalisering og automatisering krever raske og stabile løsninger. Folk fra andre land kommer til vår region for en periode og vil jobbe stedsuavhengig. «Workation» er en måte å kombinere jobb og ferie som stadig flere gjør.

Næringsarealer

Regionen må sørge for å tilrettelegge for næringsarealer, både tilgang på sjøarealer og næringsområder på land. Tilgang på nok og riktig næringsareal er svært viktig for å sikre nyetableringer og muligheter for utvidelse av allerede etablerte bedrifter.

5.4. Regionale tiltak næringsliv

Ansvar: Kommunene og Midt-Tromsrådet. Oppstart/gjennomføring i perioden 2024-2028, tiltakene er ikke prioriterte.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Gjennomføre en felles mulighetsstudie om lokal energiproduksjon, energieffektivisering og bedre utnyttelse av strømmettet.
 2		Styrke energiforsyning til hele Midt-Tromsregionen, strømforsyning – både kraftutbygging og fremføring.
 3		Etablere en felles strategi for utbygging av eksisterende og nye former for kraftproduksjon.
 4		Sørge for oppdaterte overordnede kommunale planer, herunder arealplaner med avsatte områder til næring.
 5		Videreutvikling av regionens havner, herunder utbedring av havnefasiliteter og farleder.
 6		Arbeide for videre utbedring og ras- og skredsikring av viktige næringsveier.
 7		Arbeide for at regionens veier får høy prioritet i fylkeskommunale veiplaner, samt i eventuelle nasjonale satsinger på eksportveier.
 8		Stimulere private bedrifter og offentlig sektor til å miljøsertifiseres.

Attraktive
Midt-Troms

Næringsliv

Forsvar

Sjømat

Reiseliv

Landbruk

Kompetanse

6. Forsvar

Mål:

Midt-Troms sin posisjon som et nasjonalt tyngdepunkt i Forsvaret skal gi tydelig effekt på regional verdiskaping, næringsaktivitet og tilgang på ressurser og kompetanse.

🕒 FNs bærekraftsmål som er særlig sentralt i dette kapittelet.

Nordområdene er av stor strategisk viktighet for vårt nasjonale forsvar og for våre allierte, og Midt-Troms er et nasjonalt tyngdepunkt i Forsvaret. Situasjonen med krig i Ukraina og høyt spenningsnivå omkring tilgang til ressurser og energi, gjør at fokuset på forsvar og beredskap er høyere enn på lang tid.

Dette medfører at Midt-Troms i enda større grad enn tidligere må være engasjert, og stå samlet, i politiske prosesser som omhandler oppbygging av beredskap, forsvarsevne, kapasiteter og militære baser og avdelinger.

Forrige regionale næringsplan var basert på grundige utredninger under arbeidet med langtidsplanene for Forsvaret i 2016 og 2017, og fremhevet behovet for å opprettholde den militære tilstedeværelsen og aktiviteten i Midt-Troms. Dette er fortsatt gyldig, og det danner grunnlaget for nasjonal sikkerhet og beredskap, men også grunnlag for næringsmessige muligheter og positiv utvikling for regionen.

Forsvaret har fjernet mye av den desentraliserte støttestrukturen, og krav til interneffektivisering har ført til at Forsvaret ikke har ressurser til å jobbe like mye med sivilt-militært samarbeid som før. Midt-Troms må jobbe for at Forsvaret skal få ressurser til dette, og at støttestrukturen bygges opp slik at Forsvaret støttes der avdelingene er, og at regionen og Forsvaret utvikles sammen.

Et sterkt næringsliv er på lik linje med sivilforsvaret, kommuner og andre en viktig del av totalforsvaret. Robuste, gode regionale leverandører medfører høy kapasitet og kompetanse til å støtte Forsvaret, ikke bare i fredstid, men aller viktigst; i krise, konflikt eller krig.

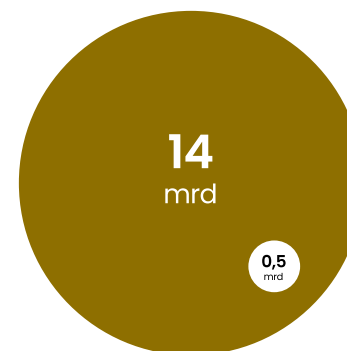
6.1. Bolyst blant forsvarsansatte

Det høye antall forsvarsansatte i Midt-Troms medfører at inntektene og verdiskapingen gjennom deres forbruk og skatt mm er relativt høy, men det er fortsatt et stort potensial her. En svært stor andel pendler, og skatter dermed ikke til sine jobb-kommuner. De har således heller ikke med sine familier, og den lokale økonomiske effekten er dermed mye lavere enn det kunne vært. Men enda viktigere; regionen går glipp av mange potensielle innbyggere og arbeidstakere. Både de ansatte og medflytterne tilhører en høyt kompetent gruppe som hadde vært et kjærkommet tilskudd for å dekke det store behovet for arbeidskraft og kompetanse i regionen.

Det må derfor fortsatt jobbes aktiv for å stimulere til flytting. På den ene siden gjennom innskjerping av regler og rutiner for pendling og flyttemelding, men aller viktigst: gjennom god tilrettelegging, god dialog og gode rutiner rundt barnehage- og skoleplasser, attraktive boliger, boområder og fritidstilbud ol, samt positiv påvirkning av den enkelte ansatte og familie.

6.2. Leveranser til Forsvaret

Det mest nærliggende når det gjelder koblingen mellom forsvarsaktivitet og næring har vært leveranser av varer og tjenester fra regionale bedrifter. Forsvarsdepartementets statistikker viser at forsvarssektorens kjøp av varer og tjenester lokalt, ikke er særlig stort i regionen. Av om lag 14 milliarder totalt, havner cirka 0,7 milliarder i Nord-Norge, hvorav cirka 0,5 milliarder i Troms og Finnmark. Dette står ikke i samsvar med hvor hovedtyngden av personell og anlegg befinner seg, og aktivitet foregår. Tidligere rapporter viser at denne situasjonen har vært vedvarende i minst ti år.

⌚ Forsvaret kjøper varer og tjenester for 14 milliarder per år. Kun 0,5 milliarder av dette kjøpes i Troms.

Kilde: Forsvardepartementet.

Hovedutfordringen for bedrifter som ønsker å levere varer og tjenester til forsvarssektoren er at Forsvaret har valgt en anskaffelsesstrategi som er å lyse ut store kontrakter, ofte med stort geografisk leveranseområde. Mange bedrifter blir dermed for små til å kunne levere tilbud. Kompetansen rundt krav og muligheter innenfor forsvarsanskaffelser er variabel, og et komplisert regelverk setter dermed store begrensninger.

Å påvirke Forsvarets anskaffelsesrutiner har vist seg vanskelig, men Forsvarsbygg har vist at det er mulig å dele opp kontrakter og legge inn krav som gjør det mulig for regionale bedrifter å delta i konkurransen og faktisk vinne anbud. Det bør derfor jobbes videre med dette, i samarbeid med NHO, LO, virkemiddelapparatet og andre. Tiltak for å øke bedriftenes kompetanse og evne til å levere til Forsvaret må videreføres, og regionale bedrifter oppfordres til å samarbeide i enda større grad.

6.3. Muligheter rundt fornying og modernisering av utstyr til Forsvaret

Fornyng og modernisering av utstyr og større materiellanskaffelser er særdeles viktig for å opprettholde forsvarsevne, og dette bør også gi mulighet for næringsutvikling. I løpet av forrige planperiode har det blitt gjennomført flere store materiellinvesteringer, blant annet i artilleri, kampstøttevogner og lastevogner, og det er inngått kontrakt om kjøp av stridsvogner og maritime helikoptre.

Det må jobbes målrettet for at de som leverer, eller har vedlikeholdsavtale for dette utstyret i forbindelse, skal ha tilstedeværelse i Midt-Troms. Dette skaper høyere beredskap og styrker den operative evnen ved at kompetanse og kapasitet er lett tilgjengelig og ikke må bygges opp fra grunnen av i en krisesituasjon. Disse leverandørene vil ha behov for å kjøpe tjenester fra lokalt næringsliv, og dette åpner for lokale muligheter.

6.4. Tilrettelegger for forsvarsindustrien

Regionale leverandører er per nå ikke store nok til å ivareta de største og mest kompetansekrevende oppdragene for eksempel innenfor tyngre vedlikehold. De er derfor viktig å fortsette arbeidet med å tilrettelegge for at forsvarsindustri etablerer seg i regionen. Denne industrien er teknologidrivende, og vil med sin tilstedeværelse bidra til nyskaping og utvikling i regionen.

Troms og Nordområdene byr på helt unike forhold for sivil testing og militær utprøving av produkter og systemer, og som det er mulig å utnytte bedre i forhold til næringsutvikling.

Det bør fortsatt jobbes politisk for å legge føringer ved innkjøp av forsvarsmateriell som forplikter forsvarsindustrien til etablering i nord, og det bør jobbes strategisk fra regionen overfor aktørene. Like viktig er det imidlertid å tilrettelegge i form av arealer, boligutbygging og være en god vertskapsregion.

Et eksempel på initiativ i forbindelse med investering i nytt artilleri er Arena Nord Utvikling AS, som skal utvikle, etablere og drive en utviklingsarena på Elvegårdsmoen i Bjerkvik. Selskapet skal være et bindeledd mellom Forsvaret – internasjonale, nasjonale og regionale industrielle aktører – utdanningsaktører og forskningsaktører. Målet er å utvikle teknologisk industriell infrastruktur fundamentert på forsvarets tilstedeværelse i Nord-Norge, for derigjennom å bidra til et bedre forsvar og sterkere lokalsamfunn.

6.5. Alliert trening og øvelser

Alliert treningssenter (ATS) ble i 2020 flyttet til Midt-Troms. Dette har medført enda større aktivitet fra allierte som trener i regionen over lengre tid, noe som burde gi store muligheter for lokale leverandører. I tillegg til dette kommer selvsagt små, store og veldig store øvelser. Forrige næringsplan inneholdt en egen satsing for utvikling av konsept for leveranser og fasilitering overfor de allierte styrkene i samarbeid med lokalt og regionalt næringsliv. Dette resulterte i opprettelsen av Arctic Logistics AS. Etter en positiv utvikling der lokale bedrifter fikk levere de første årene opplevde man at mulighetene som lå innenfor allierte øvelser og alliert trening har blitt redusert, delvis av Forsvarets inngåelsen av strategiske partnerskap med svært store selskaper, og at mer og mer av de alliertes anskaffelsene har blitt styrt inn i det norske anskaffelsesregimet og Forsvarets rammeavtaler med hovedvekt av leverandører fra Sør-Norge.

Igjen ser vi at de næringsmessige ringvirkningene ikke står i forhold til den høye militære aktiviteten i regionen. Kapasitets- og beredskapsmessig er dette også et problem. Initiativene fra forrige næringsplan bør derfor videreføres og støttes i enda større grad.

6.6. Det store arktiske laboratoriet

Midt-Troms regionen har et av verdens beste områder for samtrening i arktiske områder, og for utvikling og testing av utstyr og konsepter. For å utnytte dette vil regionen bygge videre på nasjonale kompetanseklynger og forskning, knyttet til Landmakt og Luftforsvaret. Det skal legges til rette for å knytte forsvarsindustrien, forsknings- og utviklingsmiljø, og Forsvaret tettere sammen for å utvikle løsninger for å styrke Forsvarets muligheter for operasjoner i arktiske områder.

I forrige planperiode ble det tatt initiativ til en katalysator for å få dette til, og regionen vil jobbe videre med å legge til rette for at sentrale forsknings- og utviklingsmiljø som Norges arktiske universitet, Forsvarets forskningsinstitutt, Krigsskolen og andre relevante kompetanse- og forskningsmiljø skal kunne etablere seg i tilknytning til trenings- og øvingsområder og operative avdelinger.

6.7. Kompetanseutvikling knyttet til sivil- og militær luftfart

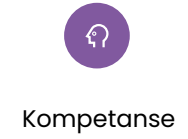
Regionen har arbeidet godt med videreutvikling av kompetansetilbudet knyttet til sivil- og militær luftfart på Bardufoss. Blant annet er tilbudet knyttet til videregående utdanning innen flyfag og avionikk styrket, AAC/AATC er etablert og fra 2020 har det vært tilbud om masterutdanning luftfartsvitenskap ved UiT. Her må trykket holdes oppe. De etablerte tilbud må sikres og videreutvikles, og mulighetene innenfor blant annet utdanning av sivile- og militære dronepiloter, flygelederutdanning følges opp. Samarbeid mellom samt sivil- og militær luftfart, og samarbeid med flere aktører og kunnskapsmiljø er nøkkelen.

6.8. Regionale tiltak Forsvar

Ansvar: Kommunene og Midt-Tromsrådet. Oppstart/gjennomføring i perioden 2024-2028, tiltakene er ikke prioriterte.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Aktivt politisk arbeid og involvering i politiske prosesser som omhandler oppbygging av beredskap, forsvarsevne, kapasiteter og militære baser og avdelinger, herunder: <ul style="list-style-type: none">• Arbeide for etablering av nødvendig militær støttestruktur i regionen.• Krav om betingelser i forsvarskontrakter og materiellinvesteringer.• Aktiv bruk av Forsvarsforum Nord, det etablerte samarbeidsforumet og andre nettverk.• Militær utdanning i nord.
 2		Tilrettelegge for etablering av forsvarsindustri gjennom samarbeid med industrien, tilgjengelige næringsarealer og oppdatert planverk.
 3		Videreutvikle de etablerte initiativene fra forrige plan, herunder Arctic Logistics, IBN og AAC/AATC.
 4		Gjennomføre regelmessige møter i samarbeidsforumet for kompetanse innovasjon og utvikling av forsvaret og samfunnet.
 5		Videreføre funksjonen Forsvarskordinator Midt-Troms.
 6		Sørge for god informasjonsflyt til Forsvaret og forsvarets personell om planer og muligheter i regionen, og til samfunnet fra Forsvaret.
 7		Bygge videre på det gode resultatet innen flyfag og avionikk ved Bardufoss videregående skole med tanke på andre kompetanseområder forsvaret og samfunnet for øvrig har behov for.
 8		Økt interkommunalt samarbeid om oppbygging og utvikling av regionens totalforsvarsevne.

7. Sjømat

Mål:
Midt-Tromsregionen skal bli Norges viktigste på sjømat.

⌆ FNs bærekraftsmål som er særlig sentralt i dette kapittelet.

Sjømatnæringen har stor betydning i Midt-Troms, og defineres her til å omfatte både den fiskeribaserte og havbruksbaserte verdikjeden, samt dirkete leverandører av varer og tjenester til de ulike delene av disse verdikjedene. Sjømatbedriftene i Midt-Troms har investert flere milliarder i moderne produksjonskapasitet og det har vært en økning over flere år i antallet arbeidsplasser.

I den kommende perioden for regional næringsplan 2024-2028 ligger det fortsatt ett stort potensial for videre vekst i sjømatnæringen. For å få dette til blir det viktig for Midt-Troms å fortsatt legge til rette for positiv utvikling gjennom infrastruktur og tilgang på arealer i sjø og på land. Grønn utvikling og større oppmerksomhet om sirkulær økonomi bidrar til økt interesse for matproduksjon i havet, nye arter, ressurser og teknologi som åpner for bedre ressursutnyttelse.

Gode forutsetninger for tare dyrking gir vekstbetingelser for nye maritime næringer. Norskekysten er lang, med kaldt, næringsrikt vann som er godt egnet for tare dyrking. Ifølge Sintef var tareproduksjonen i dyrkingsanlegg i 2018 i Norge 178 tonn, men allerede i 2050 er produksjonen estimert til å kunne ligge på rundt 20 millioner tonn. Potensialet for å dyrke tarer i områder med kjølig sjøvann og lange dager om sommeren som i Nord-Norge er stort. Trolig kommer tare til å utgjøre en viktig kilde til mat og andre produkter i fremtiden.

FOTO: SALAKS/SALANGFISK

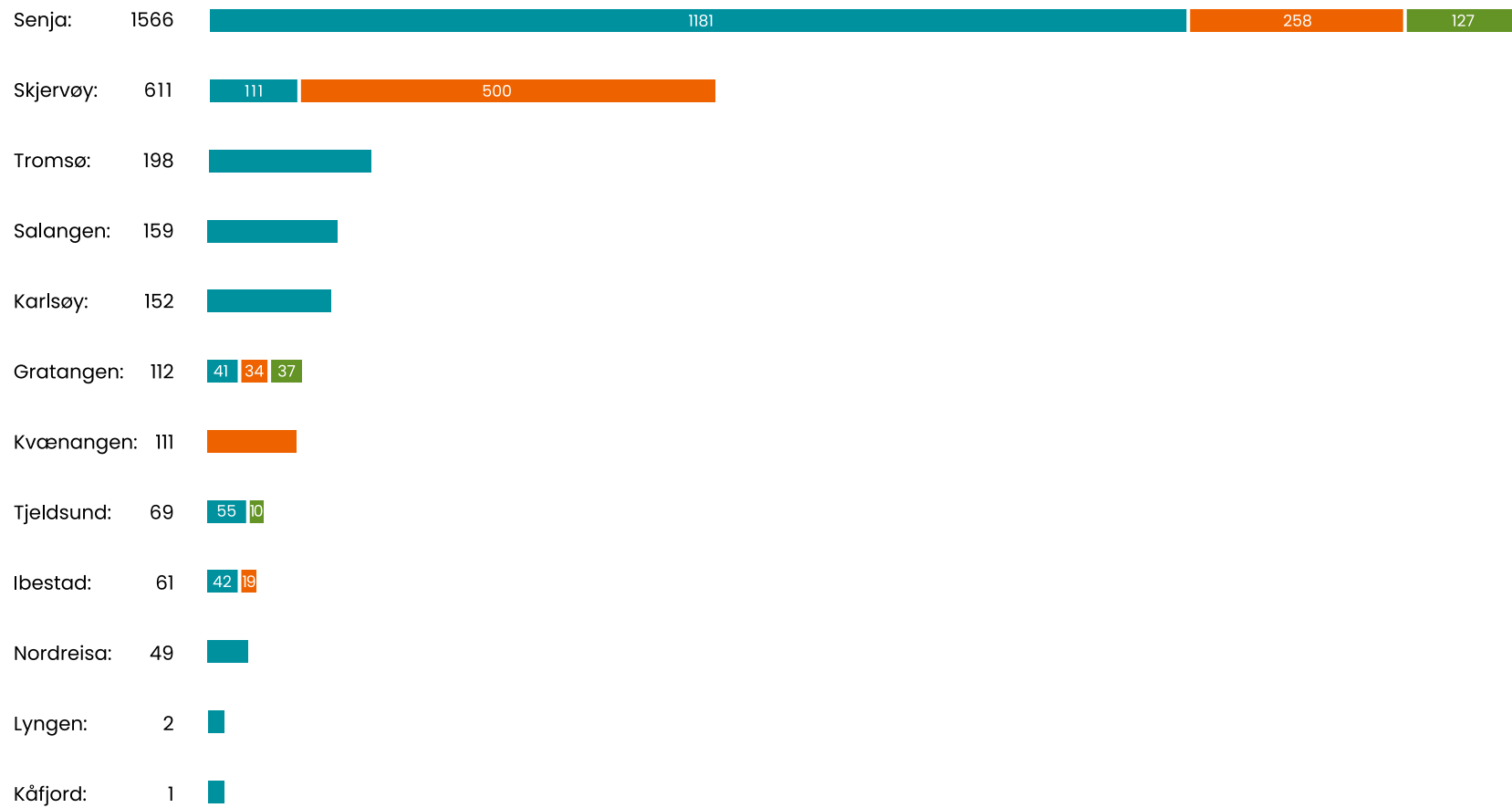
7.1. Sjømatregionen Midt-Troms

Midt-Troms er et viktig tyngdepunkt for sjømatnæringa i Nord-Norge, og få andre områder i landet kan vise til en så stor bredde innen sjømatnæringa. Spesielt i Senja og Salangen er det store aktører. Sjømatnæringen gir et viktig grunnlag for bosetting i regionen, og gir store ringvirkninger til andre næringer. Målt i verdiskaping innen fiskeri, akvakultur og fiskeindustri er Senja Norges største sjømatkommune. Senja er en av de mest komplette sjømatregioner i landet og har en unik bredde og stort mangfold, i forhold til å dekke ulike områder av den marine næringa og ulike ledd i verdikjeden fra råstoff til marked.

Kommunen er også den femte største industrikommunen i Nord-Norge med sitt store antall sysselsatte i denne næringen.

Senja utmerker seg med svært høy sysselsetting i oppdrett, men har også høy sysselsetting i slakteri/videreforedling og settefiskaktiviteten. Høy andel sysselsetting finner man også i Salangen hvor Salaks er etablert.

■ Akvakultur
 ■ Lakselakting
 ■ Settefisk

⌂ Sysselsetting akvakulturrelatert i Troms kommunefordelt. Kilde: Nofima.

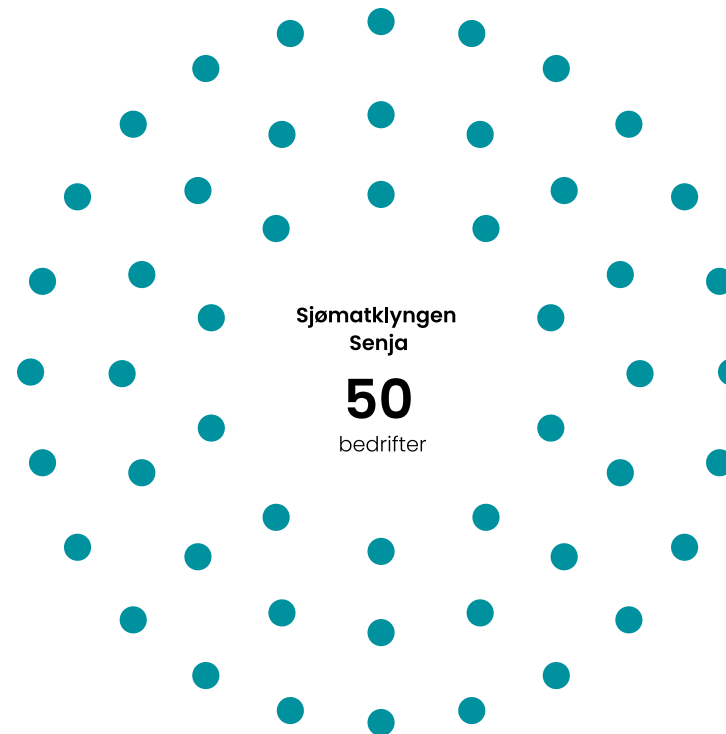
Sjømatnæringen er i stor utvikling og i konstant endring, og det er viktig at regionen legger til rette for denne utviklingen. Videreforedlingsindustrien i regionen foretar betydelige investeringer i nye produksjonslokaler, og en rekke fiskebåtrederer investerer i nye fiskefartøy og kvoter. For fiskerinæringen er det viktig at man sikrer god infrastruktur på land og legger tilrette for blant annet tilstrekkelig vannforsyning til industribedriftene, tilgang på kapital for kjøp av kvoter og fartøy, havneforhold, tilgang til kai plasser og landstrøm. I tillegg tilgang til infrastruktur og velferdsforhold for fiskere i fiskerihavnene i regionen.

Havbruksnæringen foretar store investeringer i regionen, både innen drift og ved nye anlegg. Sjømatnæringen er opptatt av forskning og utviklingsaktivitet og økt verdiskaping for å sikre videre bærekraftig vekst i regionen. Det er viktig å sørge for videre tilrettelegging for forsknings- og innovasjonsaktivitet i næringslivet for mer klima og miljøvennlige løsninger.

For å sikre videre positiv utvikling og bærekraftig vekst i sjømatnæringen, stilles det forventninger og krav til næringen om god dialog og samhandling med sentrale og nasjonale laksevassdrag i regionen.

7.2. Samarbeid og satsing på økt kompetanse og vekst

Sjømatklyngen Senja er et samarbeidsorgan for viktige næringsaktører i Norges største sjømatkommune, en komplett næringsklynge med 50 bedrifter som har sin virksomhet i Senjaregionen innen fangst og fiskeri, sjømatindustri, havbruk, marin ingrediensindustri og marin leverandørnæring, samt salg, eksport og transport av sjømat. Sjømatklyngens medlemsbedrifter har en omsetning som har passert

⌂ Sjømatklyngen Senja består i 2023 av 50 bedrifter i Senjaregionen.

14 milliarder kroner og det er over 1400 sysselsatte direkte/indirekte i klyngen. Sjømatklyngen representerer dermed en betydelig kompetanse på distriktsbasert næringsutvikling med base i naturressursene, og spenner over hele feltet av sjømatvirksomhet, hvitfisk, oppdrett, pelagisk, reker, fangst og fiskeri, akvakultur, industrivirksomhet, markedsføring, samt leverandørnæring.

Sjømatklyngen Senja er initiativtaker og eier av prosjektet «Industri 2020», som er et prosjekt om samhandling, kompetanse og profilering i industriregionen Midt-Troms, der sjømatnæringa og leverandørbedrifter til sjømatbedrifter er en betydelig del.

I prosessen med regional næringsplan er det kommet opp flere interessante innspill for å styrke kompetansen inn mot sjømatnæringen. Blant disse er styrking av relevans for utdanningen på alle nivå gjennom mer praksis, en egen fagskole for sjømat basert på realkompetanse, tettere kobling og kryssløp mellom flere videregående studieretninger, samt tettere kobling innenfor både tekniske studieretninger og biologi innen høyere utdanning.

Med tanke på fremtidig kompetansebehov, særlig innenfor havbruk, melder sjømatnæringen om økt etterspørsel etter formell utdanning i årene fremover. Særlig fagbrevets rolle blir viktigere. Samtidig har vi lav andel elever på videregående utdanning og til dels høyere utdanning. Det vil derfor kunne oppstå et gap mellom tilbud og etterspørsel på formelt utdannet personell med spesialisering i sjømatnæringen. Et utdanningstilbud med økt tilgang på læreplasser i havbruksnæringen er nødvendig for å kunne dekke kompetansebehovet.

Utdanningssystemet innen fag rettet mot marin sektor må kontinuerlig tilpasses virkeligheten og være attraktiv for «de kloke hodene og de flinke hendene». Det er nødvendig å legge vekt på å gjøre marine studier attraktive på de ulike lærestedene, og næringen selv har en betydelig oppgave på dette feltet.

Det forventes en fortsatt vekst i servicenæringen – det vil si leveranser av tjenester som oppdrettsselskapene velger å sette ut til mer spesialiserte tjenesteleverandører. Det vokser frem en egen serviceindustri langs kysten med spesialkompetanse inn mot havbruksnæringen. Disse vil i årene framover ha behov for faglært arbeidskraft.

Det er viktig å styrke satsingen på rekruttering og utdanningstilbud innen videregående opplæring. Skal det være attraktivt å velge et videregående utdanningsløp som er med og styrker rekrutteringsbehovet vekstnæringene har, er det viktig med oppdaterte og gode fasiliteter og bygninger. I revidering av regional næringsplan er det understreket behovet for å bygge ny eller utvikle Senja videregående skole, Gibostad. I tillegg er det viktig med en tettere kobling mellom Universitetet i Tromsø og sjømatnæringen.

Blått kompetansesenter nord er etablert i Midt-Troms med kontor på Finnsnes, en viktig aktør som utvikler og leverer oppdatert kompetanse til sjømatnæringen, herunder nett- og samlingsbaserte opplæringsløsninger til både kystskipper D5, D6, SRC og ROC.

Leverandørutvikling Havbruk Nord er en utviklingsarena og et leverandørutviklingsnettverk for leverandører til havbruksnæringen i Troms og Finnmark. I alt rundt 75 leverandørbedrifter fra Troms og Finnmark og Nordre Nordland deltar i nettverket. 10 sentrale havbruksselskaper i nord er med som partnere, samt en rekke

kunnskaps, forsknings- og utviklingsmiljø i nord. Målet er å styrke konkuranseevnen hos lokale og regionale leverandører, øke andelen leveranser kjøpt lokalt/regionalt og å utvikle og kunne levere fremtidens løsninger, samt vektlegging av bærekraft. Satsingen ble etablert i 2016 og utvidet til Finnmark i 2020 og driftes som et samarbeid mellom fem næringshager i Troms og Finnmark. Næringshagen Midt-Troms er prosjekteier, og har prosjektledelsen.

Leverandørbedriftene rapporterer om økte leveranser av varer og tjenester, nye kunder og flere utviklingsprosjekter som følge av deltagelse i denne utviklingsarenaen og leverandørutviklingsnettverket. Aktiv deltakelse fra havbruksaktørens side gir positive bidrag inn i denne satsingen og gjør den svært attraktiv for leverandørene.

7.3. Satsing på infrastruktur som grunnlag for bærekraftig vekst

Gjennom arbeidet med regional næringsplan er behovet for fortsatt satsing på viktig infrastruktur fremhevet som svært viktig for å fremme bærekraftig vekst i sjømatnæringen i regionen. Dette omfatter infrastruktur som kraft, veier, rassikring, utbedring av havner og tilgang på areal. Boligmangel, nasjonale rammebetingelser, sammen med store utfordringer knyttet til rekruttering av personell trekkes frem som de største utfordringene og flaskehalsene for videre vekst.

Energi

Sjømatbedriftene i Midt-Troms er i kraftig vekst, og behovet for energi har over tid vært økende. Tilgang på kraft er en av grunnforutsetningene for samfunns- og næringsutvikling i vår region. Mange steder i Midt-Troms opplever allerede i dag at tilgang på kraft er en utfordring.

Skal man ha en ambisjon om å bli Norges viktigste på sjømat må man også legge til rette for bærekraftig utvikling og produksjon. Det innebærer blant annet å gå fra fossilt til bærekraftig energiforbruk i sjømatindustrien, omlegging til landstrøm ved havbrukslokalitetene, se på muligheter for lokal kraftproduksjon og energilagring, samt arbeide fram en bedre tilførsel av strøm til regionen. Store deler av dagens kraftnett i Senjaregionen og Midt-Troms er gammelt og har for dårlig kapasitet. På Nord-Senja, hvor man i dag finner majoriteten av regionens energikrevende sjømatindustri, er forsyningssikkerheten kritisk. Energiforsyning utpeker seg som en kritisk flaskehals for vekst i sjømatnæringen. Det er derfor viktig for regionen å arbeide for å styrke og stabilisere tilgangen på strøm til Midt-Troms.

Bedre veier, ras og skredsikring

Infrastruktur, og da spesielt godstransport på vei, er avgjørende for videre utvikling i sjømatnæringen i regionen. Dette både for at veinettet i regionen skal være i stand til å takle forventet volumvekst, og fordi det er viktig for sjømatnæringen å få frem fisken så raskt og dermed så fersk som mulig. Veiene fra yttersida av Senja og opp til E6 på Buktaemoen, er de fylkesveiene hvor det transporteres mest sjømat i hele Troms og Finnmark

Fremkommelighet er viktig, både for innbyggerne i regionen og sjømatbedriftene. Det betyr både utbedring av veier, trafiksikkerhet samt ras og skredsikring av utsatte veistrekninger.

Det er derfor viktig at kommunene i regionen arbeider aktivt med å forbedre infrastruktur knyttet til samferdsel slik at utvikling av sjømatnæringen og «sjømatveier» får styrket prioritet nasjonalt, fylkeskommunalt og kommunalt.

Havner

Utbedring av havnefasiliteter og farleder er et annet sentralt område for sjømatnæringen, og her er det viktig at kommunene i samarbeid med næringslivet legger til rette for fortsatt utbygging og mudring av havner etter hvert som næringen utvikler seg og båtene blir større.

Tilgang på sjøareal og næringsareal på land

Tilgang på sjøareal er framhevet som et viktig område for videre utvikling av havbruksnæringen i regionen og nye muligheter for grønn utvikling og nye arter. Det er derfor viktig at kommunene aktivt legger til rette for dette gjennom jevnlig rullering av kystsoneplaner, samt kontinuerlig oppfølging av sjøareal basert på utviklingen i havbruksnæringen. Det er videre viktig at kommunene har tilgjengelig marin plankompetanse i egen kommune, eller etablerer dette gjennom samarbeid med flere kommuner.

Med økt tilgang til arealer vil den nordnorske havbruksnæringen kunne oppleve ytterligere vekst. Kystkommunene sitter med nøkkelen til havbruksnæringens arealtilgang. Kommunal planlegging og tilrettelegging for havbruksnæringen vil derfor være avgjørende. Det er viktig at kommunene har kompetent personell på plass for å tilrettelegge for utvikling av næringen, samt at kommunene har nødvendig kapasitet til effektivt å håndtere både planprosesser og søknader i forbindelse med arealtilgang i kystsonen. Det er også nødvendig at kommunene klarer å samarbeide på tvers over kommunegrensene. Næringen er regional, og har behov for areal i flere fjordsystem for å kunne utvikle seg videre.

For å tilrettelegge for sjømatnæringen må kommunene aktivt legge til rette med næringsareal og næringsområder på land for sjømatnæringen og servicenæringer/leverandørnæringer til sjømatnæringen, samt jevnlig rullering av kommunenes arealplaner. Dette gjelder både

i forhold til tilrettelegging for utvikling av dagens sjømatrelaterte virksomheter, samt ved nye og større etableringer i tilknytning til næringen.

Boligmangel

Det er en stor utfordring at det ikke finnes nok tilgjengelige boliger i bygdene der oppdrettsanleggene ligger og fiskeflåten lander enormt rike fangster til moderne foredlingsanlegg. Det må bygges nye boliger i distriktene og de eldre boligene her må moderniseres. Uten tidsmessige boliger i Norges svært produktive sjømatbygder stanser rekrutteringen opp. Finansieringsordninger for boligbygging i distriktet fremheves som flaskehals for økt bosetting i bygdene. Sjømatklyngen Senja har etterlyst boligfokus i distriktspolitikken over lengre tid. De har etterspurt statlige støtteordninger som mobiliserer til privat innsats. Dette for å gjenvinne boligverdier og tilrettelegge for boligetablering i mindre sentrale kommuner.

I Midt-Troms vil det være av stor betydning at disse sammenhengene løftes fram, og at samspeillet mellom regionsentrene og levende bygder med gode offentlige tilbud fremheves som konkurransefortrinn for videre vekst i sjømatnæringen. Sjømatklyngen Senja har utviklet et idénotat om boligtiltak i distriktene som et vedlegg til sitt høringsinnspill til Distriktsnæringsutvalgets sin utredning (Norges Offentlige Utredninger 2020:12). Her pekes det på en rekke tiltak for å løse utfordringene med boligmangel i distriktene.

7.4. Regionalt samarbeid og nasjonale rammebetingelser

I prosessen med regional næringsplan framhever næringsaktørene viktigheten av næringsaktive kommuner, samt kunnskap om sjømatnæringen og oppmerksomhet knyttet til næringen, hos politisk og administrativ ledelse i kommunene i Midt-Troms. Videre framhever aktørene viktigheten av at de lokale politikerne må være kjent med hva man kan gjøre for at næringslivet kan vokse, samt at politiske ledere må jobbe for vekst og være framoverlente. I tillegg framheves viktigheten av å «framsnakke» regionen og vise til godt samarbeid internt for å være attraktiv for nye etableringer i regionen. Aktørene framhever også en rekke nasjonale rammebetingelser som er sentrale for utvikling i hele

næringen. Innen fiskerinæringen framheves særlig en fiskeripolitikk med forutsigbarhet og stabilitet, og grunnlag for helårige arbeidsplasser som viktig for videre utvikling. Fra havbruksnæringen framheves sektormyndighetens rolle ved tildeling av nye sjøareal som utfordrende. Havbruksnæringen framhever viktigheten av en større helhetlig forståelse for næringen som viktig ved tildeling av nye sjøareal. I tillegg er det av sentral betydning for næringen at det legges til rette for vekst og forutsigbare rammebetingelser.

Nasjonale rammebetingelser har mye å si for langsiktighet og forutsigbarhet for bedriftene i sjømatnæringen. Med klare og forutsigbare rammebetingelser kan man skape lønnsom og utviklingsorientert distriktsnæring. Sjømatnæringen trekker frem viktigheten av forutsigbarhet og tydelige rammebetingelser.

7.5. Regionale tiltak sjømat

Ansvar: Kommunene og Midt-Tromsrådet. Oppstart/gjennomføring i perioden 2024-2028, tiltakene er ikke prioriterte.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Legge til rette for videre utvikling av bedriftsnettverk og klynger for å fremme utviklingen i sjømatnæringen og leverandørnæringen.
 2		Legge til rette for økt FoU-aktivitet tilknyttet sjømatnæringen, gjennom regionens samarbeid med relevante aktører innen forskning, utdanning og innovasjon.
 3		Bygge ny / utvikle Senja videregående skole på Gibostad.
 4		Lage en felles plan for rekruttering til sjømatnæringen som er forankret i kommunene i Midt-Troms, basert på etablerte samarbeidstiltak med næringen, kommuner, organisasjoner og utdanningsinstitusjoner.
 5		Legge til rette for styrking av utdanning knyttet til sjømatnæringen innenfor flere nivå, og samhandling mellom flere studieretninger.
 6		Legge til rette for videre bredere kompetanseutvikling i sjømatnæringen gjennom etablert samarbeid med Blått kompetansesenter, Senja videregående skole, Studiesenteret Midt-Troms og Universitetet i Tromsø. Oppfordre skolene til å se på muligheten for å samarbeide tettere på tvers av fagutdanningene.
 7		Videreutvikle og tilrettelegge for flere sjønære industriområder for å være attraktiv for nyetableringer, vekst og utvikling.

Attraktive
Midt-Troms

Næringsliv

Forsvar

Sjømat

Reiseliv

Landbruk

Kompetanse

8. Reiseliv

Mål:

Økt verdiskaping i regionens reiseliv, samtidig som vi skal ivareta våre naturverdier og oppnå gode ringvirkninger for lokalsamfunn og øvrige næringsliv.

⌚ FNs bærekraftsmål som er særlig sentralt i dette kapittelet.

Den nasjonale reiselivsstrategien mot 2030 «Sterke inntrykk med små avtrykk», slår fast at: «Reiselivet er viktig for Norge av mange grunner; regional utvikling, sysselsetting, verdiskaping, eksport og bærekraft. Reiselivsnæringen gir store ringvirkninger og muligheter for verdiskaping også i andre næringer. Reiselivet står nå ved noen viktige korsveier, utløst av koronapandemien».

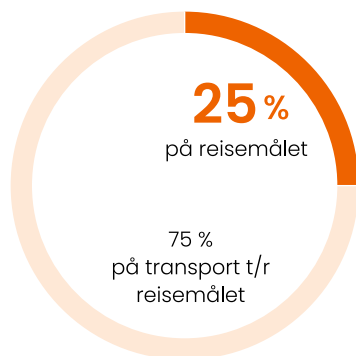
I strategien pekes det på tre sentrale premisser for utviklingen:

Pandemien

Før pandemien var reiseliv en av de raskest voksende næringene i verden, og den raskeste veksten i Norge skjedde i «Fjord-Norge» og i Troms og Finnmark. Pandemien rammet hardt både i Norge i verden ellers, men likevel ulikt både i forhold til type virksomhet, geografisk beliggenhet og markedsgrunnlag. Det ble forventet en gradvis normalisering av reisemulighetene i 2021, mens 2024 var en sannsynlig tidshorisont for å nå 2019-nivået igjen. Det viste seg at regionen var oppe på det nivået tidligere enn antatt, men de store lyspunktene er ventet å komme fra 2025. Frem mot 2030 er prognosen at internasjonalt reiseliv vil ha vekst med 37,5 % sammenlignet med 2019. Reiselivet i Nord-Norge har gode muligheter for å ta sin andel av den ventede veksten og verdiskapingen om det legges til rette for det.

Det grønne skiftet

Det anslås at 25 % av klimaavtrykket kommer fra den stedsbaserte virksomheten på reisemålet, og 75 % fra transporten til og fra reisemålet. Det betyr at det stedlige reiselivet må fortsette å redusere direkte og indirekte utslipp i alle sine bransjer. Transportsektoren må ta ansvaret for å gjøre sin sektor grønn, dette gjelder både private og offentlige aktører. Det grønne skiftet vil legge tydelige rammer for utviklingen fremover.

⦿ Det anslås at 25 % av klimaavtrykket kommer fra den stedsbaserte virksomheten på reisemålet, og 75 % fra transporten til og fra reisemålet.

Digitalisering

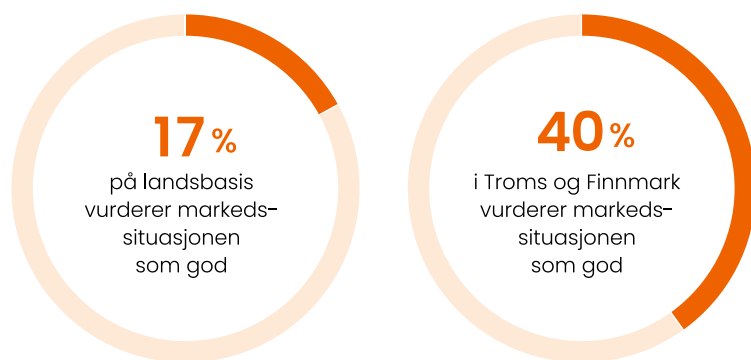
At norske reiselivsbedrifter og næringen som helhet lykkes med å ta i bruk avansert teknologi, stordata og smarte digitale løsninger, vil bli utslagsgivende for bedriftenes lønnsomhet, konkurransekraft og vekstevne. En raskere lærings- og endringstakt og større innovasjonskapasitet vil bli viktig, både innad i næringen og i samspillet med andre næringer.

Målene i Troms og Finnmark fylkes reiselivsstrategi 2023-2032 «*Sammen om å skape sterke opplevelser*» er utledet av målene fra den nasjonale reiselivsstrategien:

- Øke direkte og indirekte verdiskapning fra næringen, og bidra til flere helårs arbeidsplasser.
- Øke gjestetilfredsheten, betalingsviljen og oppholdstiden til gjester til regionen.
- Øke innbyggertilfredsheten og samhandlingsevnene med kommuner og lokalsamfunn.
- Redusere negativ miljøpåvirkning.

8.1. Reiselivet i nord

Fra de tradisjonelle rundreiseturistene på sommerferie i Nord-Norge, er markedet blitt betydelig mer differensiert. Fremvekst av vinterturisme, «workation», kortferier, natur- og kulturbaserte opplevelser er en del av dagens turisme. Gjestene er kjøpesterke, kunnskapssøkende og ønsker i større grad å være delaktig i opplevelsen, ikke passive tilskuere til severdigheter og store attraksjoner. Reiselivsnæringen i nord har et stort, men usikkert vekstpotensial på grunn av rekrutteringsutfordringer, stor internasjonal konkurranse og en del utfordringer i form av konjunktursvingninger, tilgjengelighet og så videre.

⌕ I NHO Reiselivs medlemsundersøkelse vurderer 17 % markeds-situasjonen som god, mens det til sammenligning er hele 40% i Troms og Finnmark som svarer at markedssituasjonen er god.

Ifølge NHO Reiselivs medlemsundersøkelse i januar 2023 vurderer det store flertallet av reiselivsbedriftene markedssituasjonen som god eller tilfredsstillende. 17 % vurderer situasjonen som god, 52 % svarer tilfredsstillende, mens 28 % svarer dårlig – en liten nedgang fra 32 % som svarte dårlig rett før jul. Reiselivet i Troms og Finnmark er inne i en god periode med 40 % som svarer at markedssituasjonen er god.

Signalprodukter i Midt-Troms

Regionens spektakulære og varierte natur, kultur, mat og tradisjoner er signalprodukter i seg selv.

Samfunnsanalysen fra 2015 fremhevet noen reiselivsprodukter og -attraksjoner som er viktige elementer i reiselivet og som i seg selv bidrar til trafikk, herunder Hamn i Senja, Målselvfossen, Målselv Fjellandsby, Nasjonal Turistveg Senja, Nasjonalparkene og Polar Park. Med jevne mellomrom dukker noen av disse, men også flere andre som Segla og Tungeneset, på oversikter over besøkenes favoritter eller på forsiden av betydningsfulle magasiner eller nettsteder.

Det er etablert en rekke reiselivsbedrifter de siste 10 årene, hvorav mange har unike produkter eller opplevelser, men disse fanges ikke nødvendigvis opp i kåringer, og blir dermed ikke signalprodukter i den forstand. Det er stort potensiale i markedsføring av våre egne og utnyttelse av ringvirkninger fra andre signalprodukter, eksempelvis i Tromsø, Lofoten og Lyngen.

8.2. utfordringene

Den forrige regionale næringsplanen fremhevet en del sentrale utfordringer, og mange av disse er høyst aktuelle fortsatt:

Større tilgjengelighet til og i hele regionen

Innreise til landsdelen fra utlandet er i veldig stor grad flybasert.

Tromsø og Harstad/Narvik har mange direkteflyvninger til/fra utlandet, mens Bardufoss i all hovedsak går via Gardermoen. Både det faste rutetilbudet, sesongbaserte ruter og chartertrafikk over Bardufoss Lufthavn bør styrkes og videreutvikles som et grunnlag for reiseliv, så vel som øvrig næringsliv og bolyst.

Tilgjengelighetens betydning vises også i det norske kurs/konferanse-markedet der Gardermoen-området har vokst jevnt, delvis på bekostning av landet for øvrig.

Det er langt fra svenskegrensa til Svendsgrunnen, og utfordrende topografi. Dette sammen med et kollektivtilbud som er tilpasset skoleskyss og pendling, kan være utfordrende for turister som reiser i regionen. Det er også en utfordring med samordning av ulike kollektivtilbud, mellom fly, buss og båt- og mellom fylkene. Usikkerheten og manglende forutsigbarhet knyttet til Senjafergene har også vært en stor utfordring, samtidig som fergene har stor betydning for reiselivet i Senjaregionen. Dyrt og dårlig leiebiltilbud er en flaskehals samtidig som stadig flere reiser individuelt.

Det må bli enklere å reise til Midt-Troms via reiselivsknutepunktene Evenes og Tromsø, via hurtigbåt og buss og det må bli enklere å ta seg rundt i regionen for turister som kommer inn til de regionale transportknutepunktene.

Tilgjengelighet innebærer også god informasjon. Turistinformasjonen er sesongbasert og ulikt innrettet i ulike deler av regionen. Det jobbes med ulike løsninger og spesielt med digitalisering, og et koordinert destinasjonsarbeid vil kunne være en svært viktig faktor for å utvikle reiselivsnæringen, skape økt trafikk og være en samlende kraft for helhetlig reisemålsutvikling.

Skilting og informasjonstavler må være oppdatert, og Midt-Troms-regionen må være godt synlig på reiselivets websider. Potensialet for samordning og synergier er stort.

Den vanskelige sesongvariasjonen

Det har blitt jobbet mye med å redusere utfordringen rundt at man opererer i et konkurranseutsatt og sesongbetont marked.

Hovedinntektene er fortsatt skap i en kort sommersesong, men det skapes stadig mer vinteraktivitet. De større byene har i større grad sesongutjevning med yrkestrafikk, kurs/konferanse og lokalmarked. Med liten aktivitet i lavsesong er også rekruttering en utfordring.

Små aktører – lite muskler – liten kapasitet

Reiselivsnæringa i hele Midt-Troms er i stor grad bygd opp av små aktører, og av disse er mange små familiebedrifter. Vi har lite innslag av ekstern kapital i form av investorer og kjeder. Mange av bedriftene har høy egeninnsats, lav lønnsomhet og soliditet, og har dermed små ressurser til å videreutvikle seg og til å tåle en trøkk. Regionen trenger flere kapitalsterke aktører, og større aktører som har kompetanse, markedsapparat og ressurser til å være en motor for en nødvendig underskog av reiselivsbedrifter.

Å øke samlet romkapasitet er en viktig forutsetning for økt trafikk og utvikling av lønnsomme aktivitets- og opplevelsestilbud.

Gode enkeltprodukter, men for få

Vi har fortrinn i form av unike og samtidig tilgjengelige naturressurser, i kombinasjon med et unikt bosettingsmønster med tilhørende godt utbygd infrastruktur. En viktig del av totalproduktet er også muligheten til å oppleve levende lokalsamfunn.

Det kommersielle reiselivsproduktet i regionen består av transportører, overnattingsbedrifter, opplevelsesbedrifter, serveringsbedrifter og andre. Jo større og mer variert det samlede tilbudet er, jo bedre blir tilbudet til den reisende, og jo mer attraktiv blir vi totalt sett. Selv om vi har mange dyktige bedrifter i vår region så er det samlede tilbudet relativt sett spredt sammenlignet med større og mer konsentrerte regioner. Dette er også en utfordring i forhold til å tilby sammensatte produkter. Også her ville inntreden av en større kjede være med og synliggjøre oss som «reiselivsregion».

Besøksbidrag

Besøksbidrag har vært diskutert i flere kommuner, spesielt der besøksmengden er stor. En balansert og god innføring av dette krever godt samarbeid mellom kommuner, reiselivsnæringen og andre berørte aktører, og det bør også diskuteres på regionalt nivå.

8.3. Bærekraftig tilrettelegging – Masterplan for reiselivet i Midt-Troms

Den ønskede veksten i reiselivet vil sette våre natur- og fellesgoder under ytterligere press. Det har blitt gjort mye for å tilgjengeliggjøre naturen for regionens befolkning og tilreisende, i form av turstier, turkart, tilrettelegging av regionens friluftsområder, og andre fellesgoder som alle kan nyte godt av.

På de mest populære områdene er det fortsatt behov for bedre system på tømning av vegtoaletter, søppeltømming og generell tilrettelegging. Økt biltrafikk skaper også behov for tømmeplasser, flere tilrettelagte rasteplasser mv.

Målet er å oppnå bærekraftig drift, forvaltning og utvikling av naturverdier og fellesgoder for reiselivet, i samarbeid med friluftsjonene, eiere, aktuelle forvaltningsnivå og andre samarbeidspartnere. Gjennom forrige næringsplan ble det initiert en felles masterplan for reiselivet. Denne er nå på plass, utviklet i samarbeid med reiselivsaktørene, kommunene og mange andre berørte aktører.

Masterplanen innebærer et langsiktig arbeid for helhetlig utvikling av reisemålet, basert på turistenes og de fastboendes ønsker og behov, bærekraftige helhetsperspektiv og reisemålets forutsetninger og muligheter. Gjennom dette arbeidet er også Senja og Dyrøy merket som bærekraftig reisemål, noe som bør utvides til de øvrige kommunene i Midt-Troms

Økonomisk, miljømessig, og lokalsamfunnsmessig bærekraft er av sentral betydning i all reiselivsutvikling, og må tas med som en premiss i planarbeidet.

8.4. Mulighetene

Mange utredninger har pekt på sentrale muligheter for å utløse vekst i reiselivet i Midt-Troms, og det anslås alt fra 10 % til 135 % vekst i verdiskapning og sysselsetting innenfor reiseliv innen 2027. Noen av områdene som pekes på, og som reiselivsselskapene også peker på, er:

Vinterturisme/sesongutvidelse

Nordlysturismen har hatt en eventyrlig vekst i årene før pandemien, og det lages stadig reportasjer og kampanjer som bruke nordlyset som hovedattraksjon.

Nordlysturistene har høyt forbruk sammenlignet med sommerturistene, og har større behov for tilrettelegging i form av sammensatte produkter. Tromsø er fortsatt Nordlyshovedstaden, og et samarbeid opp i mot Tromsø vil være strategisk viktig for å få nordlysturisme til Midt-Troms. Kombinasjon av nordlyssafarier og andre opplevelser og reiselivsprodukter har fortsatt stort potensiale. Hvalsafari er også svært ettertraktet vinterprodukt, og er pr i dag størst fra Tromsø og nordover. Med økt vinterturisme øker behovet for ansvarlig og god informasjon om hvordan det er å reise i regionen på vinterveier i utfordrende værforhold, og ikke minst om opptreden ute i naturen vinterstid. Økt bruk av guider og tettere oppfølging av besøkende vil være nødvendig.

Utvikle «totalproduktet» – flere natur- og kulturbaserte opplevelser

Interessen for naturbaserte aktiviteter har vært økende over tid. Vi har tilgjengelige naturkvaliteter i verdensklasse. Ser vi Midt-Troms under ett har vi et unikt spekter av natur, fra den ville yttersida av Senja til det storslagne Indre Troms. I tillegg til natur har vi en unik og variert kulturnæring, som i samarbeid med reiselivsnæringen vil gi de besøkende en rekke fantastiske opplevelser.

Arrangementsturisme

At arrangementer er viktig for reiselivsnæringen er hevet over enhver tvil. Innovasjon Norges turistundersøkelsen i 2019 viste at 19 % av norske og utenlandske ferie- og forretningsreisende skulle delta på et sportsarrangement eller kulturelt arrangement som del av reisen i Norge. Midt-Troms har en rekke små og større arrangementer som Millionfisken, Norges Råeste Bakkeløp, Villmarksmessa, Finnsnes i Fest og Kalottspel. Reistadløpet og nyvinningen Summit2Senja kan ansees som spydspiss når det gjelder markedsføringsverdi og potensiale for vekst i antall besøkende.

Selv om det foregår en del samarbeid mellom kommuner og arrangementer, er dette mer sporadisk en rutinemessig. Det er et stort potensial for koordinering, videreutvikling, erfaringsdeling, kostnads- og ressurs-samarbeid og felles tilrettelegging, og ikke minst felles markedsføring og utnyttelse av markedsføringseffekten av disse arrangementene.

8.5. Bygge styrke og samarbeid gjennom destinasjonsarbeid

Destinasjonsarbeidet i regionen bør samordnes og styrkes for å utløse det uttalte vekstpotensialet i reiselivet. I tillegg til alle enkeltbedrifter og kommunene er det flere regionale og landsdelsovergrepene aktører innen reiselivet, som for eksempel Nordnorsk Reiseliv, Arctic 365 og Visit-selskapene i Tromsø, Harstad og Narvik, samt Visit Senja Region. Disse er ulikt finansiert og har ulike oppgaver og tilbud, og strukturen er stadig under evaluering og vurdering, noe som kan skape uro i næringen. Det er flere ganger varslet at man ønsker færre og sterkere selskap i kombinasjon med en robust finansieringsmodell som skulle sikre langsiktighet i arbeidet.

På grunn av ulike behov og ulike tilknytninger hos reiselivsbedrifter og kommuner, er det utfordrende å samles om ett felles destinasjons-selskap i Midt-Troms, men det regionale desinasjonsarbeidet bør uansett styrkes, slik at det til sammen er nok ressurser til å ivareta helheten i regionens reiseliv.

- Dette innebærer blant annet område- og produktmarkedsføring og koordinert vertskapsrolle for regionen.
- Det er et mål å være en samlende kraft og en utviklingsaktør for reiselivet.
- Regionens destinasjonsledelse skal være et koordinerende organ for tilrettelegging og samarbeid for å ivareta målene i Masterplan for reiselivet i Midt-Troms.

Reisemålsutvikling og lokalsamfunnsutvikling må sees i større sammenheng i kommunal og regional planlegging. Vi trenger en aktør som kan være en positiv pådriver og tilrettelegger overfor kommunene i dette arbeidet, og samtidig sikre et regionalt perspektiv.

Regionen som helhet har fortsatt et betydelig potensiale når det gjelder samspill og samarbeid mellom reiseliv og andre næringer som sjømat, lokalmat, landbruk, kultur, reindrift og så videre.

8.6. Regionale tiltak reiseliv

Ansvar: Kommunene og Midt-Tromsrådet. Oppstart/gjennomføring i perioden 2024-2028, tiltakene er ikke prioriterte.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Fortsette styrking av regionens samlede reiselivskapasitet og tilbud, gjennom å stimulere til økning i lønnsomme overnattingsplasser og utvikling av markedstilpassede aktivitet- og opplevelsestilbud basert på lokale fortrinn.
 2		Bedre samhandling mellom reiseliv og økosystemet rundt, herunder museer, arrangementer, leverandører av lokal mat og opplevelser.
 3		Arbeide for å styrke regionens samlede tilgjengelighet for tilreisende og nærturister, samt bedre transportløsninger internt i regionen.
 4		Arbeide opp mot regionalt og nasjonalt nivå for å påvirke politikk og forvaltning omkring støtteordninger for bærekraftig besøksforvaltning, med mål om å få på plass gode målrettede og godt tilpassede ordninger for informasjon, tilrettelegging og drift av naturbaserte opplevelser.
 5		Videreutvikle regionalt samarbeid om besøksforvaltning. Arbeidet bygger videre på planen <i>Bærekraftig besøksforvaltning i Midt-Troms, 2019</i> .
 6		Styrke det regionale destinasjonsarbeidet, som ivaretar de viktigste destinasjonsoppgavene på vegne av reiselivet og kommunene.
 7		Realisering og revidering av Masterplan, herunder merking av regionen som bærekraftig reisemål. <ul style="list-style-type: none">• Rullering av handlingsdelen i masterplanen.• Førstegangs merking av nye kommuner.
 8		Utvikle en samordnet turistinformasjon for hele Midt-Troms, herunder en felles informasjonsplattform for besøksforvaltning.

Tiltaks- nummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 9		Arbeide for å sikre og utvide tilbudet, og oppgradere kapasiteten på fergene/fergemateriellet i tråd med behovet. <ul style="list-style-type: none"> • Andfjord-forbindelsen • Skrolsvik-Bjarkøy • Botnhamn-Brensholmen
 10		Utvikle Bardufoss Lufthavn som incomming charterflyplass.

Attraktive
Midt-Troms

Næringsliv

Forsvar

Sjømat

Reiseliv

Landbruk

Kompetanse

9. Landbruk

Mål:

Midt-Troms skal være en region med bærekraftig matproduksjon og verdiskaping.

⦿ FNs bærekraftsmål som er særlig sentralt i dette kapittelet.

Som et ledd i næringsplanen for Midt-Troms blir det utarbeidet en egen temaplan for landbruk. Midt-Tromsrådet har vedtatt at regionale tiltak fra temaplan for regionalt landbruk i Midt-Troms innarbeides som en del av felles regional næringsplan.

Landbruket er en viktig næring i Midt-Troms, og det er bygd opp en betydelig næringsmiddelindustri basert på landbruksråvarer fra hele landsdelen. Målselv er den største landbrukskommunen i Midt-Troms-regionen. Midt-Troms er en frodig region med gode vekstforhold for skog, og skogen dekker cirka 1/3 av landarealet. I samfunnsanalysen i forkant av regional næringsplan har disse næringene fått nærmere omtale, og det vil fortsatt bli satset på næringene basert på kommunenes egne planer og strategier.

Landbruket vil ha stor betydning for totalberedskapen i landet og regionalt. Vi har få forsyningslinjer inn i landsdelen, dersom grenser skulle stenges. Saltfjellet, Skjomenbrua, fergene over Tysfjord er viktige ferdselsårer, ved litt mer langvarige stenginger her eller andre hendelser som struper transporten inn/ut av landsdelen, vil det som ligger nord for disse måtte klare seg selv. Om Midt-Tromslandbruket skal være en del av totalberedskapen, må vi sørge for å ha aktive gårdsbruk i drift, med godt kunnskapsgrunnlag og markedsadgang også utenfor krisetider.

Jordbruket i Midt-Troms preges på samme måte som resten av fylket med små enheter. Mye av den dyrka jorda ligger i smale striper langs sjøen. Midt-Troms har videre, i de store dalførene Målselvdalen og Bardudalen, store elveavsetninger som gir godt grunnlag for landbruk.

I disse områdene er eiendommene større enn langs kysten og i fjordstrøkene. I Midt-Troms er det produksjon av kumelk, samt saue- og geitehold, som er de viktigste produksjonsformene. I tillegg er det også noe produksjon av svin, egg og storfekjøtt. Produksjonen av potet, grønnsaker og bær er i god vekst. Utmarksbeite er en viktig del av ressursgrunnlaget for jordbruket i Midt-Troms. Gjennom kartleggingen av utmarksbeite-arealene så viser denne at Midt-Troms har en høy andel av utmarksbeiteareal i den beste beiteklassen. Utnyttelsesprosenten er lav, og dyretallet på utmarksbeite kunne vært doblet, eller kanskje tredoblet (NIBIO, 2016).

Landbruket står også ovenfor utfordringer og muligheter i forhold til rammebetingelser som klimaendringer, globalisering, matvaresikkerhet og endret marked. Dette krever kunnskap gjennom forskning utover vanlig kompetanseheving. Særlig viktige forskningstema for landbruket i regionen er agronomi, sortsutvikling og klimatilpasning. Midt-Tromsregionen har innenfor utdanning en av to videregående skoler innenfor naturbruk i Troms og Finnmark, og det er viktig å benytte den muligheten dette gir for rekruttering og utvikling av landbruket gjennom dette fagmiljøet.

Veiledningsapparatet i regionen er allsidig, men blir ofte oppfatta som fragmentert, og innen skogbruk er det i enkelte kommuner mangelfullt. Ønsket om bedre samordning av rådgivningstjenesten er reist ved flere anledninger fra faglagene i regionen. Utfordringene for den faglige rådgivninga er først og fremst nedgang i antall bruk og redusert produksjon. Kommunene utfører hovedsakelig forvaltningsoppgaver og tilbyr i mindre grad tjenester knyttet til utvikling innen landbruket. Det er viktig at kommunene holder fokus på utvikling av primærlandbruket, der fagmiljøet er lite og sårbart. Det er behov for gode nettverk og kompetanse- og veiledningstilbud til gårdbrukerne i kommunene i

regionen. Fra 2020 fikk kommunene flere forvaltningsoppgaver innen skogbruket, og det er ei viktig målsetning for kommunene å kunne drive gode rådgivnings- og utviklingsoppgaver for hele næringen. Både faglag, den landbruksavhengige industrien og annen privat og offentlig landbruks-rådgivning bidrar sterkt til kompetansebygging med kurs, seminarer og konferanser. Dette utfyller den kommunale rådgivningstjenesten, til en viss grad. En skal imidlertid være klar over at de alle har sitt formål med kompetansehevingen, som kanskje ikke alltid stemmer overens med de lokale behov og forventninger.

9.1. Utviklingstrekk i landbruket i Midt-Troms, 2012–2022

PT-910 Jordbruksareal i drift og antall søkere per søkedato										
	2012		2017		2022		Endring 2012–2022			
	Areal	Antall søkere	Areal	Antall søkere	Areal	Antall søkere	Areal	Antall søkere	prosentvis endring daa	prosentvis endring søkere
Bardu	13 035	54	12 796	40	12 467	34	-568	-20	-4,36	-37
Salangen	7 759	29	6 772	24	6 899	23	-860	-6	-11,08	-21
Målselv	23 413	85	27 245	75	28 915	63	5 502	-22	23,50	-26
Sørreisa	4 675	22	5 428	18	5 425	16	750	-6	16,04	-27
Dyrøy	5 058	16	4 662	16	4 842	15	-216	-1	-4,27	-6
Tranøy	4 908	14	4 545	13	17 939	56	-2 394	-18	-11,77	-21
Torsken	472	3	353	3						
Berg	0	0	0	0						
Lenvik	14 953	57	14 001	45						
MidtTroms	74 273	280	75 802	234	76 487	207	2 214	-73	2,98	-26,07

Kilde: Produksjonstilskudd PT-910 – Landbruksdirektoratet (statistikkdata.no) [Ugyldig link?](#)

FOTO: NINA BOLLE

Tabellen på forrige side viser de konkrete utviklingstrekkene fra 2012 til 2022 for jordbruksareal i aktiv bruk, og antall søkere av produksjonstilskudd her i Midt-Troms. Her ser vi at nedgangen i antall søkere av produksjonstilskudd de siste årene er merkbar, mens samlet jordbruksareal i drift i regionen som helhet har økt.

Den beste dyrka marka i Midt-Troms ligger inntil de sentrale områdene av dalbunnene. I de bynære strøkene rundt Finnsnes og Bardufoss er det registrert et visst press på bruken av innmark.

Kulturlandskapet er regionens ansikt utad, og i Midt-Troms har vi mange attraktive områder med store kulturlandskapsverdier etter jordbruksaktivitet i både eldre og moderne tid. Kulturminnene i dette land-

skapet gir innblikk i vår tradisjon for kombinasjonsnæringer med jordbruk, reindrift, fiske i sjø, elver og vann og det etniske mangfoldet. Å bevare de kulturminnene og bygningsarven som vitner om tidsdybden og mangfoldet i driftsformer, er også en viktig oppgave for utøvere og forvaltere innen jordbruket. Jordbrukets kulturlandskap er i stadig endring, som et resultat av samfunnsendringer og endrede driftsformer. Også i Midt-Troms er gjengroing en av de viktigste utfordringene når det kommer til å bevare det kulturlandskapet som setter sitt preg på regionen. Vi har også store utfordringer med å holde stier og ferdselsårer i hevd for å øke allmennhetens tilgang på friluftsområder. Både for å sikre tilgjengelighet og for å bevare biologisk mangfold i jordbrukets kulturlandskap, er jordbrukets aktive bruk av arealer til slått og beite helt grunnleggende.

9.2. Verdiskaping og sysselsetting i landbruk og landbruksbasert industri

	Bardu	Dyrøy	Målselv	Salangen	Senja	Sørreisa
Antall jordbruksforetak	39	15	71	24	59	19
Antall sysselsatte i primærnæring, jordbruk, skogbruk og fiske	52	11	113	79	600	46
Bruttoprodukt jordbruk (million kroner)	23,6	7,0	44,9	10,2	19,8	5,4
Årsverk, å 1845 timer, jordbruk	54,8	21,7	107,1	33,4	60,9	20,1
Bruttoprodukt landbruksbasert industri (million kroner)	0	0	157,5	0	25,7	0
Sysselsatte personer i landbruksbasert industri	0	0	153	0	25	0
NIBIO rapport nr. 108, 2020, Knutsen mfl. 2020. Verdiskaping og sysselsetting i landbruk og landbruksbasert industri i Nord-Norge viser konkrete tall fra 2018 for hver kommune.						

Tabellen viser at det er like over 900 sysselsatte i primærnæringene, av disse en god del fiskere i Senja kommune. Imidlertid ser en at brutto-produksjonen bare innen jordbruk ligger på 108 millioner kroner for regionens kommuner. Jordbrukets produksjon utgjør nesten 300 årsverk, der 178 personer er sysselsatte innen landbruksbasert industri med Norturas anlegg og Troms Potet som de største.

Landbruksnæringen i våre 6 kommuner er grunnlaget for å opprettholde et levende jordbrukslandskap, liv i bygdene og lokalsamfunnene. Landbruket produserer mat, krever mange sysselsatte i tilstøtende næringer, samtidig som det opprettholder det vakre jordbrukslandskapet som både er viktig for de som bor her, for næringslivet, for de som kommer på besøk og ikke minst for kommende generasjoner.

9.3. Regionale tiltak landbruk

Ansvar: Kommunene og Midt-Tromsrådet. Oppstart/gjennomføring i perioden 2024-2028, tiltakene er ikke prioriterte.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Utvikle interkommunalt landbrukssamarbeid mellom kommunene.
 2		Søke å samarbeide om den kompetansen som finnes i regionen innen hele bredden i landbruket, og videreutvikle kompetanse som kan være formålstjenlig for hele regionen.
 3		Utvikle og støtte opp om matvareindustrien i regionen.
 4		Utvikle og støtte opp om småskala matproduksjon i regionen.
 5		Støtte opp om å legge til rette for en robust veterinærtjeneste.
 6		Oppfordre og legge til rette for større industriell videreforedling av trevirke i regionen.
 7		Positiv til bruk av biobrensel og biogass i regionen basert på råvarer fra jordbruket.
 8		Legge til rette for større bruk av lokale landbruksråvarer.

Tiltaks- nummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 9		Regionalt legge til rette for satsing på griseproduksjon, produksjon av settepoteter og frøsorter.
 10		Positiv til etablering av Arktisk Naturbrukssenter og fagskoletilbud ved Senja videregående skole.

10. Kompetanse

Mål:
Sikre næringslivets tilgang på arbeidskraft med riktig kompetanse i Midt-Troms.

⦿ FNs bærekraftsmål som er særlig sentralt i dette kapittelet.

En av de største utfordringene arbeidslivet står overfor, er mangelen på kompetent arbeidskraft. Dette gjelder både privat og offentlig sektor. Mangelen på tilgang til rett kompetanse blant private bedrifter fortsetter å øke og begynner å bli kritisk høyt for stadig flere bedrifter. Troms er blant de tre fylkene hvor bedriftene har størst udekte kompetansebehov. Mange bedrifter sliter med å få tak i riktig kompetanse. Det fører til færre investeringer og mindre jobbskaping.

Ifølge NAVs bedriftsundersøkelse for 2023 forventer 28 % av bedriftene i Troms og Finnmark en økning i antall ansatte, mens 32 % av virksomhetene rapporterer om problemer med å få tak i arbeidskraft med rett kompetanse. Ifølge bedriftsundersøkelsen er Troms og Finnmark det eneste området i landet hvor mangelen på arbeidskraft øker. Virksomheter i Troms og Finnmark kunne ha ansatt mellom 4000 og 5000 flere personer i 2023 sammenlignet med 2022. Det er størst etterspørsel etter fagfolk innenfor helseområdet, der sykepleiere og helsefagarbeidere troner på topp. Men det er også stor etterspørsel etter butikkmedarbeidere, lastebil- og trailersjåfører, kokker og grunnskolelærere. Ifølge NAV-undersøkelsen kunne over 1000 flere personer vært i jobb innenfor disse yrkene i Troms og Finnmark dersom arbeidskrafta var tilgjengelig.

På landsbasis står nærmere 100.000 unge under 30 år utenfor arbeid og utdanning. I løpet av de siste 10-årene har antallet unge uføre fordoblet seg. Kombinasjonen mellom stor etterspørsel etter arbeidskraft på viktige områder i Troms og Finnmark, og en stor gruppe både unge og eldre som står utenfor arbeidslivet, gir et klart signal om det store behovet det er for å løfte fokuset ytterligere på utdanning og kompetanseheving. Dette gjelder særlig de grupper som står utenfor arbeidslivet. Det er videre viktig at tilrettelagt utdanning også reflekterer virksomhetenes behov for arbeidskraft.

Befolkningens kompetanse er samfunnets viktigste ressurs og grunnlag for velferd, vekst, verdiskaping og bærekraft. God kompetanse i arbeidstyrken er og vil være avgjørende både for norsk økonomisk konkurranseevne og for sysselsetting i arbeidslivet.

10.1.Kompetanseleverandører i Midt-Troms

Kunnskap blir en stadig viktigere innsatsfaktor for bedriftene i Midt-Troms, som også må konkurrere med andre vekstregioner om arbeidskraften. Fremtidige strategier i Midt-Troms må kombinere en stor mulighet med en stor utfordring; regionen må evne å utnytte den muligheten som veksten i noen regionale næringer gir, og samtidig være en attraktiv bo- og arbeidsregion. Et godt regionalt samarbeid og en klar kunnskapsorientert tilnærming kan vise seg avgjørende i videre utvikling. I de siste årene har Studiesenteret Midt-Troms bidratt sterkt til kompetanseøkning. Mange grunnutdanninger er nå mulig å gjennomføre i vår region. Flere respondenter gir likevel uttrykk for at Midt-Troms ikke har et bredt nok sammensatt utdanningstilbud i dag, slik at næringslivet ikke får dekket sine behov.

Det skjer kontinuerlig omstilling av norsk arbeidsliv. I årene fremover vil teknologiutvikling, klimautfordringer, endring i næringsstruktur, internasjonalisering, innvandring og aldring av befolkningen påvirke kompetansebehovene på alle områder i arbeidslivet. De raske endringene i teknologi og arbeidsliv tilsier økt behov for livslang læring. Utfordringene det norske arbeidslivet står overfor, gir muligheter og skaper nye kompetansebehov. For å være konkurransedyktig med et høyt kostnads- og lønnsnivå må norske bedrifter i stadig større grad konkurrere på økt produktivitet og kunnskap.

Ny teknologi, nye arbeidsformer og nye produksjonsprosesser gjør at mange arbeidsoppgaver blir mer kunnskapsintensive og avanserte. I mange bedrifter er de ansattes kunnskap den aller viktigste kapitalen. Næringslivet konkurrerer i økende grad på arbeidsstyrkens kvalitet, både i form av kunnskap og kompetanse. Kompetanse er viktig i alle deler av arbeidsmarkedet, og det vil være et behov for flere personer med relevant fagopplæring og høyere utdanning innen både privat og offentlig sektor.

Det er viktig å være fremoverlent og utvikling av ny teknologi vil være en forutsetning for innovasjon og omstilling, og for å sikre at vi også i fremtiden har et kunnskapsbasert næringsliv som hevder seg i nasjonal og internasjonal konkurranse.

Kompetanseleverandører i Midt-Troms videregående skoler:

- Senja videregående skole
- Bardufoss videregående skole
- Nordborg videregående skole (privat)
- Sjøvegan videregående skole

Høyere utdanningsinstitusjoner og kompetansemiljø som regionen og Studiesenteret Midt-Troms samarbeider med:

- Universitetet i Tromsø
- Norges arktiske universitet (UiT)
- NTNU Trondheim
- UiT Tromsø, Alta, Harstad, Narvik
- Troms og Finnmark fylkeskommune
- Nordavind Utvikling AS
- Blått kompetansesenter Nord
- Næringsshagen Midt-Troms
- Fagskole i nord
- Kunnskapsparken
- Bibliotekene
- Opplæringskontorer
- Folkeuniversitet
- Norsk fagskole
- AOF fagskole

10.2. Styrke utdannings- og kompetanse-tilbudet i regionen

Tidligere Studiesenteret Finnsnes er nå blitt Studiesenteret Midt-Troms. Dette er et resultat av et felles arbeid og viser viktigheten av å stå sammen om felles regional satsing.

Studiesenteret Midt-Troms (SSMT) er lokalisert i Senja og studiested på Bardufoss. I tillegg er det studierom tilgjengelig i alle de andre Midt-Troms kommunene. SSMT har primært som mål å legge forholdene til rette for høyere desentralisert utdanning i Midt-Troms regionen i samarbeid med utdanningsinstitusjoner i Norge. Å tilrettelegge for desentraliserte utdannings- og kompetanseutviklingstilbud er en viktig strategi for Midt-Troms regionen for å imøtekomme framtidens kompetansebehov.

Gode relevante tilbud i regionen vil også bidra til å nå målet om å være en attraktiv bo- og arbeidsregion, gjennom økt bolyst både for lokale ungdommer og voksne, og for medflyttere i Forsvaret og andre tilflyttere.

Studiesenteret Midt-Troms AS er en regional utviklingsaktør med særlig fokus på samspillet mellom høyere utdanningsinstitusjoner, næringsliv og offentlig sektor i Midt-Troms. SSMT vil prioritere kompetansebehovene innenfor regionens grunnleggende funksjoner innen helse/velferd, skole/oppvekst og offentlig sektor samt tilbud som innretter seg mot næringslivets behov i Midt-Troms.

Det er viktig å være fremoverlent med tanke på studietilbud. Samfunnet preges av stadig endringer som følge av teknologi og digitalisering. Det må legges til rette for at teknologien kan skape verdier og muligheter, og studietilbud og jobbmuligheter må i sterkere grad formidles ut til ungdom.

For å imøtekomme framtidens kompetansebehov i Midt-Troms er det nødvendig å tilrettelegge for desentraliserte utdannings- og kompetanseutviklingstilbud. Studiesenteret Midt-Troms er en viktig utdanningsinstitusjon for region og det blir viktig å styrke utviklingen av flere studieretninger på høyskolenivå. Relevante og gode utdannings-tilbud vil også bidra til å gjøre Midt-Troms attraktiv som bo- og arbeidsregion, både for unge og voksne. Ved tilflytting kan man få tilgang på kvalifisert arbeidskraft, men det er et enda større potensial å tilby kompetanseheving til eksisterende arbeidskraft og lokal rekruttering. For etablerte voksne eller ungdommer som skal etablere seg, er det avgjørende at det fins utdanningstilbud der de bor.

Allerede er det mange underveis på desentralisert utdanning som med stor sannsynlighet vil gå inn i jobber i vår region. De fleste av disse jobber i dag i skoler i vår region, men da som ufaglærte. Undersøkelser viser at kvalitet i barnehage og skole er en viktig faktor for at familier velger å flytte. Derfor er det avgjørende, både for nærings- og samfunnsutvikling, at en jobber systematisk for kompetanse og kvalitet i tjenester også det offentlige leverer.

10.3. Videregående skoler er svært viktige

Næringslivet i Midt-Tromsregionen peker på at videregående skoler er svært viktig for både bosetting, rekruttering og attraktivitet. Videregående opplæring vil i framtida få en svært sentral rolle. Det er viktig å tilrettelegge for større fleksibilitet i utdanningen gjennom økt fokus på blant annet voksenopplæring, større grad av desentraliserte utdanningstilbud og mulighet for flere til å kombinere jobb og utdanning. Her er fylkeskommunenes satsing på videregående opplæring i hele fylket særdeles viktig, tilpasset arbeidslivets behov.

10.4. Regionale tiltak kompetanse

Ansvar: Kommunene og Midt-Tromsrådet. Oppstart/gjennomføring i perioden 2024-2028, tiltakene er ikke prioriterte.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Arbeide for å øke antall lærlingeplasser og god oppfølging i lærlingeløpet.
 2		Videreutvikle Studiesenteret Midt-Troms med mål om flere aktuelle utdanningstilbud i regionen.
 3		Styrke samarbeidet med fagskoler og høyere utdanningsinstitusjoner for å utvikle flere utdanningstilbud og videreutdanningstilbud til regionen.
 4		Arbeide for økt forsknings- og utviklingsaktivitet (FoU) i næringslivet i regionen.
 5		Etablere kompetanseforum for å sikre at utdannings- og kompetansetilbudet møter næringslivets behov.
 6		Videreutvikle alle videregående skolesteder i Midt-Troms med sine fortrinn og kompetansemiljø.
 7		Utvikle nye modeller med mer praksis for tilrettelagte studier tilpasset arbeids- og næringslivets behov innenfor videregående utdanning, høyere utdanning og ved utvikling av nye fagskoletilbud.
 8		Etablere digital plattformen med informasjon om studietilbud som fins i regionen.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 9		Etablere et digitalt verktøy for veiledning av vernepliktige i hele landet i tilknytning til karrieresenteret for Midt-Troms.
 10		Styrke og øke trainee-ordningen i Midt-Troms (Profilgruppa).
 11		Videreføre og utvikle et samlet omdømme- og rekrutteringsarbeid for å fremme Midt-Troms som en attraktiv bo- og arbeidsregion for studenter og unge voksne.
 12		<p>«Møt Midt-Troms».</p> <ul style="list-style-type: none"> • Videreføre og utvikle årlig møtested for studenter fra regionen, kommuner og næringsliv i forbindelse med arbeidslivsdagen (karrieredag) på Universitetet i Tromsø. • Etablere felles digital plattform, for å nå ut med informasjon og synliggjøre jobbmuligheter i regionen, til studenter og utflytta ungdommer. • Møte studenter ved flere studiesteder, og benytte arenaen for flere tiltak rettet mot studentene gjennom året. • Legge til rette for at flere studenter kan inngå samarbeid med bedrifter og kommuner for sommer-/deltidsjobb og studentoppgaver i regionen.

Mål- og tiltaksregister

Ansvar: Kommunene og Midt-Tromsrådet. Oppstart/gjennomføring i perioden 2024-2028, tiltakene er ikke prioriterte.

Attraktive Midt-Troms

Mål:		
Midt-Troms skal være en attraktiv bo-, besøks- og arbeidsregion.		
Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Etablere et nettverk for bedre koordinering av regionale arrangement og utvikle en felles verktøykasse for å øke arrangementskompetansen.
 2		Styrke samarbeidet mellom næringslivet og Midt-Tromsrådet til viktige kulturelle, næringsmessige og politiske arenaer som styrker det regionale omdømmet og avtrykket.
 3		Regionalt samarbeid i større satsinger som: etablering av regionale/statlige arbeidsplasser, rekruttering, internasjonal skole, felles reiselivsselskap mv.
 4		Videreføre og utvikle felles arenaer for lokalpolitisk samarbeid i Midt-Tromsregionen.
 5		Styrke ung medvirkning i Midt-Troms, kommunale og regionale ungdomsråd.
 6		Videreføre og utvikle Ungt Entreprenørskap i skolene i Midt-Troms.

Tiltaks- nummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 7		Skape uformelle arenaer for unge som flytter til regionen uten familie og nettverk.
 8		Systematisk oppfølging av unge som flytter ut av regionen.
 9		Utvikle regional modell for felles boligsatsing og jobbe for bedre statlige finansieringsordninger for boligbygging i distriktene.
 10		Sikre livskraftige bygder og tilrettelegging for bo- og bilyst i kommunene.
 11		Utvikle attraktive og livskraftige sentrum og regionsenter.
 12		«Hjem for en 50-lapp»: Tilrettelegge for ordningen skal sikre at ungdom i alderen 15-22 år kommer seg trygt hjem fra arrangementer i helgene.
 13		God tilrettelegging for stedsuavhengige arbeidsplasser i kontorfellesskap.
 14		Å videreutvikle Bardufoss Lufthavn er svært viktig for attraktivitet i regionen, både for næringsliv, besøkende og de som bor her.

Næringsliv

Mål:

Midt-Troms skal være en næringsvennlig region, som legger til rette for og bidrar til utvikling i et bærekraftig næringsliv.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Gjennomføre en felles mulighetsstudie om lokal energiproduksjon, energieffektivisering og bedre utnyttelse av strømmettet.
 2		Styrke energiforsyning til hele Midt-Tromsregionen, strømforsyning – både kraftutbygging og fremføring.
 3		Etablere en felles strategi for utbygging av eksisterende og nye former for kraftproduksjon.
 4		Sørge for oppdaterte overordnede kommunale planer, herunder arealplaner med avsatte områder til næring.
 5		Videreutvikling av regionens havner, herunder utbedring av havnefasiliteter og farleder.
 6		Arbeide for videre utbedring og ras- og skredsikring av viktige næringsveier.
 7		Arbeide for at regionens veier får høy prioritet i fylkeskommunale veiplaner, samt i eventuelle nasjonale satsinger på eksportveier.
 8		Stimulere private bedrifter og offentlig sektor til å miljøsertifiseres.

Forsvar

Mål:

Midt-Troms sin posisjon som et nasjonalt tyngdepunkt i Forsvaret skal gi tydelig effekt på regional verdiskaping, næringsaktivitet og tilgang på ressurser og kompetanse.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Aktivt politisk arbeid og involvering i politiske prosesser som omhandler oppbygging av beredskap, forsvarsevne, kapasiteter og militære baser og avdelinger, herunder: <ul style="list-style-type: none">• Arbeide for etablering av nødvendig militær støttestruktur i regionen.• Krav om betingelser i forsvarskontrakter og materiellinvesteringer.• Aktiv bruk av Forsvarsforum Nord, det etablerte samarbeidsforumet og andre nettverk.• Militær utdanning i nord.
 2		Tilrettelegge for etablering av forsvarsindustri gjennom samarbeid med industrien, tilgjengelige næringsarealer og oppdatert planverk.
 3		Videreutvikle de etablerte initiativene fra forrige plan, herunder Arctic Logistics, IBN og AAC/AATC.
 4		Gjennomføre regelmessige møter i samarbeidsforumet for kompetanse innovasjon og utvikling av forsvaret og samfunnet.
 5		Videreføre funksjonen Forsvarskordinator Midt-Troms.
 6		Sørge for god informasjonsflyt til Forsvaret og forsvarets personell om planer og muligheter i regionen, og til samfunnet fra Forsvaret.

Tiltaks- nummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 7		Bygge videre på det gode resultatet innen flyfag og avionikk ved Bardufoss videregående skole med tanke på andre kompetanseområder forsvar og samfunnet for øvrig har behov for.
 8		Økt interkommunalt samarbeid om oppbygging og utvikling av regionens totalforsvarsevne.

Sjømat

Mål:

Midt-Tromsregionen skal bli Norges viktigste på sjømat.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Legge til rette for videre utvikling av bedriftsnettverk og klynger for å fremme utviklingen i sjømatnæringen og leverandørnæringen.
 2		Legge til rette for økt FoU-aktivitet tilknyttet sjømatnæringen, gjennom regionens samarbeid med relevante aktører innen forskning, utdanning og innovasjon.
 3		Bygge ny / utvikle Senja videregående skole på Gibostad.
 4		Lage en felles plan for rekruttering til sjømatnæringen som er forankret i kommunene i Midt-Troms, basert på etablerte samarbeidstiltak med næringen, kommuner, organisasjoner og utdanningsinstitusjoner.
 5		Legge til rette for styrking av utdanning knyttet til sjømatnæringen innenfor flere nivå, og samhandling mellom flere studieretninger.
 6		Legge til rette for videre bredere kompetanseutvikling i sjømatnæringen gjennom etablert samarbeid med Blått kompetansesenter, Senja videregående skole, Studiesenteret Midt-Troms og Universitetet i Tromsø. Oppfordre skolene til å se på muligheten for å samarbeide tettere på tvers av fagutdanningene.
 7		Videreutvikle og tilrettelegge for flere sjønære industriområder for å være attraktiv for nyetableringer, vekst og utvikling.

Reiseliv

Mål:

Økt verdiskaping i regionens reiseliv, samtidig som vi skal ivareta våre naturverdier og oppnå gode ringvirkninger for lokalsamfunn og øvrige næringsliv.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Fortsette styrking av regionens samlede reiselivskapasitet og tilbud, gjennom å stimulere til økning i lønnsomme overnattingsplasser og utvikling av markedstilpassede aktivitet- og opplevelsestilbud basert på lokale fortrinn.
 2		Bedre samhandling mellom reiseliv og økosystemet rundt, herunder museer, arrangementer, leverandører av lokal mat og opplevelser.
 3		Arbeide for å styrke regionens samlede tilgjengelighet for tilreisende og nærturister, samt bedre transportløsninger internt i regionen.
 4		Arbeide opp mot regionalt og nasjonalt nivå for å påvirke politikk og forvaltning omkring støtteordninger for bærekraftig besøksforvaltning, med mål om å få på plass gode målrettede og godt tilpassede ordninger for informasjon, tilrettelegging og drift av naturbaserte opplevelser.
 5		Videreutvikle regionalt samarbeid om besøksforvaltning. Arbeidet bygger videre på planen <i>Bærekraftig besøksforvaltning i Midt-Troms, 2019</i> .
 6		Styrke det regionale destinasjonsarbeidet, som ivaretar de viktigste destinasjonsoppgavene på vegne av reiselivet og kommunene.

Tiltaks- nummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 7		Realisering og revidering av Masterplan, herunder remerking av regionen som bærekraftig reisemål. <ul style="list-style-type: none"> • Rullering av handlingsdelen i masterplanen. • Førstegangs merking av nye kommuner.
 8		Utvikle en samordnet turistinformasjon for hele Midt-Troms, herunder en felles informasjonsplattform for besøksforvaltning.
 9		Arbeide for å sikre og utvide tilbudet, og oppgradere kapasiteten på fergene/fergemateriellet i tråd med behovet. <ul style="list-style-type: none"> • Andfjord-forbindelsen • Skrolsvik-Bjarkøy • Bøtnhamn-Brensholmen
 10		Utvikle Bardufoss Lufthavn som incomming charterflyplass.

Landbruk

Mål:

Midt-Troms skal være en region med bærekraftig matproduksjon og verdiskaping.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Utvikle interkommunalt landbrukssamarbeid mellom kommunene.
 2		Søke å samarbeide om den kompetansen som finnes i regionen innen hele bredden i landbruket, og skaffe kompetanse som kan være formålstjenlig for hele regionen.
 3		Utvikle og støtte opp om matvareindustrien i regionen.
 4		Utvikle og støtte opp om småskala matproduksjon i regionen.
 5		Støtte opp om å legge til rette for en robust veterinærtjeneste.
 6		Oppfordre og legge til rette for større industriell videreforedling av trevirke i regionen.
 7		Positiv til bruk av biobrensel og biogass i regionen basert på råvarer fra jordbruket.
 8		Legge til rette for større bruk av lokale landbruksråvarer.

Tiltaks- nummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 9		Regionalt legge til rette for satsing på griseproduksjon, produksjon av settepoteter og frøsorter.
 10		Positiv til etablering av Arktisk Naturbrukssenter og fagskoletilbud ved Senja videregående skole.

Kompetanse

Mål:

Sikre næringslivets tilgang på arbeidskraft med riktig kompetanse i Midt-Troms.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 1		Arbeide for å øke antall lærlingeplasser og god oppfølging i lærlingeløpet.
 2		Videreutvikle Studiesenteret Midt-Troms med mål om flere aktuelle utdanningstilbud i regionen.
 3		Styrke samarbeidet med fagskoler og høyere utdanningsinstitusjoner for å utvikle flere utdanningstilbud og videreutdanningstilbud til regionen.
 4		Arbeide for økt forsknings- og utviklingsaktivitet (FoU) i næringslivet i regionen.
 5		Etablere kompetanseforum for å sikre at utdannings- og kompetansetilbudet møter næringslivets behov.
 6		Videreutvikle alle videregående skolesteder i Midt-Troms med sine fortrinn og kompetansemiljø.
 7		Utvikle nye modeller med mer praksis for tilrettelagte studier tilpasset arbeids- og næringslivets behov innenfor videregående utdanning, høyere utdanning og ved utvikling av nye fagskoletilbud.

Tiltaksnummer	Utført (kryss av)	Tiltak
 8		Etablere digital plattformen med informasjon om studietilbud som fins i regionen.
 9		Etablere et digitalt verktøy for veiledning av vernepliktige i hele landet i tilknytning til karrieresenteret for Midt-Troms.
 10		Styrke og øke trainee-ordningen i Midt-Troms (Profilgruppa).
 11		Videreføre og utvikle et samlet omdømme- og rekrutteringsarbeid for å fremme Midt-Troms som en attraktiv bo- og arbeidsregion for studenter og unge voksne.
 12		<p>«Møt Midt-Troms».</p> <ul style="list-style-type: none"> • Videreføre og utvikle årlig møtested for studenter fra regionen, kommuner og næringsliv i forbindelse med arbeidslivsdagen (karrieredag) på Universitetet i Tromsø. • Etablere felles digital plattform, for å nå ut med informasjon og synliggjøre jobbmuligheter i regionen, til studenter og utflytta ungdommer. • Møte studenter ved flere studiesteder, og benytte arenaen for flere tiltak rettet mot studentene gjennom året. • Legge til rette for at flere studenter kan inngå samarbeid med bedrifter og kommuner for sommer-/deltidsjobb og studentoppgaver i regionen.